

मूल्य ₹ १५/-

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक १२ • वर्ष १८ वे • पृष्ठे ५२ • डिसेंबर - २०२१

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक १२ • वर्ष १८ वे • पृष्ठे ५२ • डिसेंबर - २०२१

बालकांच्या बौद्धिक आणि आध्यात्मिक विकासाची आगळी वेगळी भेट

(पंजाबी, इंग्रजी व हिंदी भाषेत सुध्दा प्रकाशित)

संपादक
राजेंद्र थोरात
(अवैतनिक)

सजावट व चित्रे
स्वप्निल वि. झाटवळ
राजनंदन कृ. पिंपळकर ● श्रीकांत द. पाटील

संत निरंकारी मंडळ (चेंबूर) करिता मुद्रक व प्रकाशक श्री. चंद्रकांत अनंत जाधव यांनी ही हसती दुनिया पत्रिका संतोष प्रिंटर्स, जय शिवाजी नगर, कात्रक रोड, बेस्ट डेपो, वडाळा, मुंबई - ४०००३१, येथे छापून संत निरंकारी भवन, ५० मोरबाग रोड, दादर (पूर्व), मुंबई - ४०००९४. येथे प्रकाशित केली.

कार्यालयाचा पत्ता

५०, मोरबाग रोड, संत निरंकारी सत्संग भवन,
दादर, मुंबई - ४०००९४

ई-मेल marathihastiduniya@gmail.com

Website : www.nirankari.org

लेखकांच्या मताशी सहमत असणे अनिवार्य नाही

देश	१ वर्ष	३ वर्ष	५ वर्ष	११ वर्ष
भारत/नेपाळ	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
यू.के.	£ 15	£ 40	£ 70	£ 150
यूरोप	€ 20	€ 55	€ 95	€ 200
अमेरिका	\$ 25	\$ 70	\$ 120	\$ 250
कॅनडा/ऑस्ट्रेलिया	\$ 30	\$ 85	\$ 140	\$ 300

मासिक पत्रिकेविषयी चौकशीसाठी हेल्प लाईन : ०२२-२४९० ५७४९

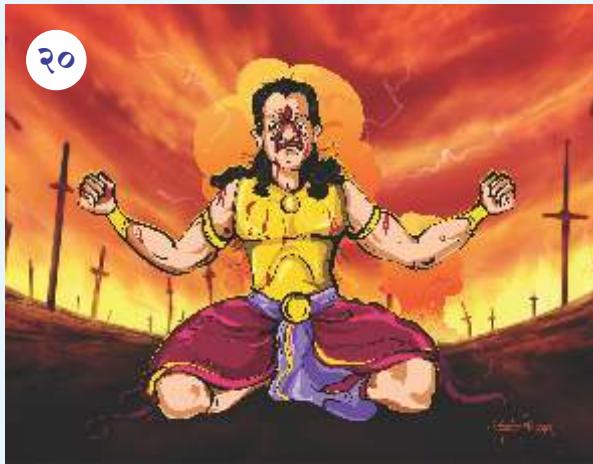
स्तंभ

○ दोन शब्द	०४
○ विचारपुण्य	१०
○ दादाला विचार या	१३
○ वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे	१४
○ शब्दकोडे	१५
○ आरोग्याचा मंत्र	२२
○ दिव्यवाणी	२५
○ वाढदिवसाच्या शुभेच्छा	२६
○ हसा मुलांनो हसा	३०
○ सामान्य ज्ञान	४५
○ चित्र काढा आणि रंग भरा	५०

चित्रकथा

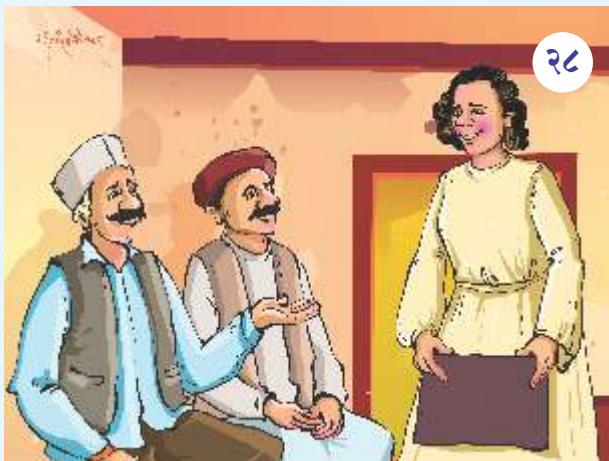
○ आजोबा	१६
○ किंटी	३८

२०

विशेष व प्रेरक प्रसंग

- व्यक्तिविशेष ०७
- प्रेरणादायी व्यक्तिमत्त्व २३
- तेजस्विनी २४
- भ्रमंती ३२
- दिनविशेष ३४
- समर्थ दर्शन - भाग ८० ३६
- संतकथा ४२
- प्रेरक प्रसंग ४४
- मत्स्यजगत ४८
- विश्वजगत ४९

कथा

○ संघर्ष हेच जीवन	०५
○ मित्रप्रेम	०८
○ अश्वत्थामा	२०
○ महानतेचं लक्षण	२८
○ विश्वास निर्माण करावा निर्माण	४६

४८

४९

कविता

○ शेतकरी राजा	१२
○ नाताळ सण	३५

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

नवा दृष्टिकोन आणि संस्कृती

चिं टूची आजी चिंटूला म्हणाली, “बाळ! मला ऑनलाईन औषधं मागवून देतोस का?” त्यावर चिंटू आता मला वेळ नाही असे म्हणून तो खेळायला निघून गेला. आजीने त्याला पुन्हा आठवण करून दिली. तेव्हा काहीसा वैतागतच म्हणाला, “आता मला अभ्यास आहे, नंतर मागवतो.”

साधारण अशा प्रकारचे संवाद आज घरोघरी ऐकायला मिळतात. संगणक आणि इंटरनेटच्या या बदललेल्या युगात जुन्या काळातील शिक्षण घेतलेली माणसं अडाणी ठरत आहेत. गेली चाळीस वर्षे शाळेत अध्यापनाचं कार्य केलेली चिंटूची आजी चार वर्षांपूर्वी मुख्याध्यापिका म्हणून रिटायर्ड झाली; परंतु आज ती चिंटूसमोर अडाणी ठरली.

खरंच, जग हे परिवर्तनशील आहे. बदलत जाणारं आहे. फार फार वर्षांपूर्वी हिमालय पर्वताच्या जागी विशाल समुद्र होता, पृथ्वीची निर्मिती झाली तेव्हा संपूर्ण भूमी अखंड होती; परंतु कालांतराने जग्मीनीचे तुकडे हळूहळू एकमेकापासून लांब जात सात खंड तयार झाले असं भूगोलाचे अभ्यासक म्हणतात. जग हे कालपरत्वे बदलत असते. नवनवीन शोध लागत असतात, त्यामुळे वैचारिक बदलही

होत जातात. काळाच्या ओघात काही जुन्या रुढी परंपरा लुप्त होतात. नवीन गोष्टी, नवीन दृष्टिकोन उदयास येतात. अर्थात बदलणाऱ्या या युगात घडणारे बदल प्रत्येकाने स्वीकारले पाहिजेत, यात शंकाच नाही.

महाभारत, रामायण काळात अनेक युद्धे झाली. मराठ्यांच्या काळात तसेच इंग्रजांच्या काळातही युद्धे झाली; परंतु प्रत्येक युद्धामध्ये फरक दिसून येतो. आज वर्तमान युग हे अणुयुद्ध आणि जैविक युद्धाचं युग बनलं आहे. दीड दोनशे वर्षांपूर्वी वेशभूषा, रीतिरिवाज, चालीरीती वेगवेगळ्या होत्या. त्याकाळी बालविवाह, सती पद्धत, जातीभेद अशा अनिष्ट रुढी परंपरा होत्या; परंतु काळाच्या ओघात त्या नष्ट झाल्या. नवीन विचार, नवीन बदल आपण स्वीकारले देखील. अर्थात हे सारे बदल घडत असले तरी काही गोष्टी मात्र अशा असतात, की त्या कधीच बदलत नसतात. त्यालाच सत्य म्हटलेलं आहे. मातृदेवो भव, पितृ देवो भव, आचार्य देवो भव, अतिथी देवो भव ही आपली संस्कृती आहे. देशप्रेम, शेजारधर्म, पुत्रधर्म, मानवता धर्म तसेच दया, करुणा, विशालता ही आपली नैतिक मूल्ये आहेत. संस्कृती आणि मूल्ये ही कधीही बदलत नाहीत.

(पान ०६ वर)

कथा

संघर्ष हेच जीवन

ए के शेतकरी होता. तो आपल्या शेतात खूप कष्ट करायचा; परंतु कधी कधी पाऊस जास्त पडून पिकांचे नुकसान होई, तर कधी पाऊसच पडत नसे. कधी गारपीट होत असे. यामुळे शेतकरी वैतागून गेला होता. तो देवावर खूप नाराज झाला. एके दिवशी त्याने देवाला प्रार्थना केली, “हे देवा! तू कर्ता करविता आणि सर्वशक्तिमान असूनही तुला शेतीतलं काहीच कळत नाही. एक वर्ष तू मला संधी दे. मी म्हणेल

तसं हवामान पाणी आणि ऊन पडू दे. मग बघ मी कसं पीक घेतो ते!” तेवढ्यात आकाशवाणी झाली, देव म्हणाला, “ठीक आहे! तू म्हणतोस तसंच होईल. तुझ्या इच्छेत मी अजिबात ढवळाढवळ करणार नाही.” त्या वर्षी शेतकऱ्याने गहू पेरला. गळासाठी लागणारे थंड हवामान, आवश्यक तेवढे पाणी, ऊन याची मागणी तो देवाकडे करी आणि देव त्याप्रमाणे हवामान निर्माण करत असे.

सुगीचे दिवस आले. शेतकरी खूप आनंदात होता. कारण शेतात भरघोस पीक आलेले दिसत होते. शेतकरी मनातल्या मनात म्हणाला, “आता देवाला समजेल, की पीक कसं घेतात! उगाच इतकी वर्ष देव आमची परीक्षा घेत होता.” शेतकरी शेतात कापणीसाठी गेला पीक कापून आणले. मळणीची तयारी केली; परंतु पाहतात तो काय, गव्हाच्या ओंब्यामध्ये दाणेच नाहीत. सर्व ओंब्या पोकळ. शेतकऱ्याला मोठा धक्काच बसला. तो म्हणाला, “देवा !हे काय केलंस तू? असं कसं झालं?” देव हसले. म्हणाले, “वत्सा? हे तर होणारच होतं, कारण पिकाला संघर्ष करण्याची संधीच तू दिली नाहीस. ना तीव्र उन्हाच्या झळा लागू दिल्या, ना वादळवाऱ्याचा मारा सहन करण्याची संधी दिली. पिकांना कुठल्याच आव्हानांचा सामना करू दिला नाहीस. त्यामुळे ओंब्या पोकळच राहिल्या. त्यात गहू भरलाच नाही. जेव्हा वादळ वारा येतो, पाऊस पडतो, गारा पडतात तेव्हा पीक स्वतःच्या ताकदीवर उभं राहतं. ते स्वतःचं अस्तित्व टिकवण्याचा प्रयत्न करतं. या संघर्षातून जी शक्ती निर्माण होते त्यातूनच पीक कसदार येतं.”

शेतकऱ्याला आता कळून चुकले की देव करतो ठीकच करतो. प्रत्येक गोष्ट तावून—सुलाखून निघाल्याशिवाय आणि संघर्ष केल्याशिवाय तिला उजाळा प्राप्त होत नाही.

— रंजना भांगरे, मुलुंड (मुंबई)

नवा दृष्टिकोन आणि संस्कृती

(पान ४ वरुन)

माता—पित्यांचा आदर, गुरुजनांचा सन्मान, अतिथीचा सत्कार या रुढी किंवा परंपरा नसून ही आपली पुरातन संस्कृती आहे. ती आपण जपलीच पाहिजे.

फार पूर्वीच्या काळी दोन आणि दोन यांची बेरीज चार होत असे. आजही चारच होते. माणसाची भूक अन्नाने आणि तहान पाण्यानेच शमत असे. आजही त्यात काही बदल नाही. तसे जे सत्य आहे, जी संस्कृती आहे, नैतिक मूल्ये आहेत. सुधारणेच्या नावाखाली त्याकडे दुर्लक्ष करून चालणार नाही. आई—वडील भले जुन्या काळातील शिक्षण घेतलेले असोत, त्यांना संगणक—इंटरनेटचं ज्ञान नसलं तरी ते आपले पहिले गुरु आहेत. त्यांना योग्य तो मान सन्मान दिलाच पाहिजे. ज्या समाजामध्ये आपण वाढतो त्या समाजाचं, या मातृभूमीचं, या देशाचंही आपण देणं लागतो. आई—वडिलांचं ऋण, गुरुंचं ऋण आणि समाजाचं ऋण हे कधीही फिटू शकत नाहीत. असं असलं तरी आपण आई वडिलांची सेवा करून, गुरुजनांबदल आदर बाळगून, समाजामध्ये बंधुभावाने वागून त्यांचे थोडेफार तरी उत्तराई होण्याचा प्रयत्न करू शकतो.

चला तर, नवीन वर्षात पदार्पण करताना नवा विचार आणि नवा दृष्टिकोन स्वीकारु त्या बरोबरच आपली संस्कृती आणि नैतिक मूल्ये यांचंही जतन करू या.

— राजेंद्र थोरात ...

साने गुरुजी

पांडुरंग सदाशिव साने
ऊर्फ 'साने गुरुजी'
यांचा जन्म रत्नागिरी
जिल्ह्यातील पालगड या गावी
दिनांक २४ डिसेंबर १८९९
रोजी झाला. त्यांचे वडील
खोताचे काम करीत असत.
त्यावेळी खोत हे श्रीमंत
समजले जात; परंतु
सदाशिवरावांच्या वेळेपासून
मात्र त्यांची आर्थिक स्थिती

ढासळत गेली. घरदारही जप्तीत नाहीसे
झाले. बालपणात आई हेच त्यांचे दैवत होते.
आईने त्यांच्या बालमनावर विविध संस्कार
केले. आईने केलेल्या संस्काराच्या कथा
त्यांनी 'श्यामची आई' या पुस्तकात संग्रहित
केलेल्या आहेत. लहानपणी आईने अंघोळ
घातली तेव्हा पायाला घाण लागू नये म्हणून
आपण आईला जमिनीवर पदर पसरायला
सांगितला. त्यावेळी आईने आपला पदर
अंथरुन पायाला घाण लागू दिली नाही. पण
त्याच वेळी एक शिकवण देखील दिली, की
बाळ जशी पायाला घाण लागू नये म्हणून
जपतोस, तशी मनाला देखील घाण लागू
नये म्हणून कायम जपत राहा. अशा छोट्या
छोट्या शिकवणीने त्यांचं जीवन घडत गेलं.

इंग्रजी साहित्य हा विषय घेऊन

त्यांनी एम ए ही उच्च पदवी
मिळवली. नंतर अमळनेर
येथे प्रताप हायस्कूलमध्ये
सहा वर्ष शिक्षक म्हणून
नोकरी केली आणि
वस्तीगृहदेखील सांभाळले.
रोज रात्री वस्तीगृहातील
मुलांना ते एक गोष्ट सांगत.
गोष्ट ऐकल्याशिवाय मुलं
झोपत नसत. १९२८ साली
त्यांनी 'विद्यार्थी' हे मासिक

सुरु केले.

साने गुरुजी यांच्या जीवनावर
महात्मा गांधीजीच्या विचारांचा मोठा प्रभाव
होता. त्यामुळे १९३० साली शिक्षकाची
नोकरी सोडून त्यांनी सविनय
कायदेभंगाच्या चळवळीत भाग घेतला.
१९४२ च्या चळवळीत भूमिगत राहून
स्वातंत्र्याचा प्रचार केला. महात्मा गांधींच्या
विचारसरणीनुसार फैजपूर अधिवेशनात
शौचालयातील मैला वाहून नेणे,
ग्रामस्वच्छता इत्यादी कामे त्यांनी स्वतः
केली. 'खरा तो एकची धर्म', 'बलसागर
भारत होवो' या सारख्या देशभक्तीपर कविता
लिहिल्या. समाजातील जातिभेद, अनिष्ट
रुढी परंपरा, अस्पृश्यता यांचा त्यांनी नेहमी
विरोध केला. पंढरपूरच्या मंदिरात

(पान ०९ वर)

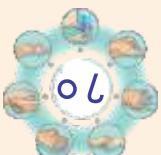

कथा

मित्रप्रेम

दु सन्या महायुद्धाच्या काळातील ही एक घटना आहे. थॉमस आणि जेम्स नावाचे दोन सैनिक त्या युद्धात एकाच आघाडीवर लढत होते. दोघेही जिवलग मित्र होते. युद्धाच्या धुमश्वक्रीत शत्रू पक्षाकडून एक गोळी वेगाने आली आणि ती थॉमसच्या छातीत घुसली. तो तिथेच कोसळला. जेम्स धावतच त्याच्या जवळ गेला. त्याचं डोकं मांडीवर घेतलं. आपण एकमेकापासून आता दूर होणार या

जाणिवेने दोघांच्याही डोळ्यातून अश्रू वाहू लागले. थॉमस म्हणाला, “मित्र! आता मी हे जग सोडून जाणार. तेव्हा माझी अशी इच्छा आहे, की आपण एकमेकांची ओळखपत्रं बदलावीत. कारण मागील काही दिवसात तुझ्या हातून काही चुका घडल्या होत्या. त्यामुळे तुझ्यां रेकॉर्ड खराब असल्याची नोंद झालेली आहे. यासाठी तुझ्यां ओळखपत्र मला दे आणि माझं ओळखपत्र तुझ्याकडे घे, म्हणजे खराब रेकॉर्ड

साने गुरुजी

(पान ७ वरुन)

असलेला माणूस मेला असे समजून कोणालाही जास्त दुःख होणार नाही. आतापर्यंतचं माझं रेकॉर्ड चांगलं आहे, त्यामुळे त्याचा तुला पुढे प्रमोशनसाठी उपयोग होईल आणि एक चांगला माणूस जिवंत राहिला याचा इतरांनाही आनंद होईल.

त्यावर जेस्स म्हणाला, “मित्र! तुझ्या मन खूप मोठं आहे. मला तुझा अभिमान वाटतो, तुझ्या सारखा मित्र मिळाला; परंतु मी असं करणार नाही. तुझ्या मृत्युनंतर तुला कोणी वाईट म्हटलेलं मला सहन होणार नाही. ओळखपत्र जरी आपण बदललं, तरी एक वाईट माणूस मरेल आणि आणि कागदोपत्री लोकांच्या दृष्टीने मी जरी चांगला ठरलो तरी एक वाईट माणूस मागे राहील.”

तुझ्या नावाचा वापर करून मला चांगला माणूस म्हणवून घ्यायचं नाही; तर तुझ्या आदर्श जीवनाचं उदाहरण समोर ठेवून मी माझ्यामध्ये बदल घडवून आणेन. माझ्या चांगल्या वर्तनाने मी माझं रेकॉर्ड चांगलं बनवीन आणि जेव्हा मला मृत्यू येईल तेव्हादेखील एक चांगला माणूस जग सोडून गेला असंच लोक म्हणतील.

थॉमसचाही ऊर अभिमानाने भरुन आला. आपल्याला जेस्स सारखा चांगला मित्र मिळाला या अतिव समाधानाने थॉमसने आपले डोळे मिटले आणि या जगाचा निरोप घेतला.

हरिजनांना प्रवेश मिळावा यासाठी उपोषण केले. स्वातंत्र्य चळवळीतील सहभागाबद्दल त्यांना अनेकदा तुरुंगवासही झाला. नाशिक कारागृहात त्यांनी ‘श्यामची आई’ या पुस्तकाचे लेखन पूर्ण केले. श्यामची आई हे पुस्तक म्हणजे साने गुरुजींच्या बालपणीच्या आठवणीचा एक सोहळा आहे. बालपणीचं त्यांचं जीवन किती खडतर होतं हे त्यातून दिसून येतं.

आचार्य अत्रे यांच्यासारख्या आक्रमक प्रकृतीच्या लेखकानेही साने गुरुजींच्या भावूक विचारांचे स्वागत करून त्यांच्या श्यामच्या आई या पुस्तकावर आधारित सिनेमा काढला. त्याला राष्ट्रीय पारितोषिकही प्राप्त झाले.

१९४८ मध्ये गुरुजींनी ‘साधना’ साप्ताहिक सुरु केले. गुरुजींची एकूण ७३ पुस्तके प्रसिद्ध आहेत. त्यातील बहुतांश लेखन त्यांनी तुरुंगात असतानाच केले. आचार्य विनोबा भावे यांच्या सोबत धुळे येथील तुरुंगात पंधरा महिन्यांचा तुरुंगवास भोगला. तुरुंगात असताना आचार्य विनोबा तुरुंगातील कैद्यांना गीतेवर प्रवचने देत. त्यांनी दिलेली प्रवचने गुरुजी लिहून काढत. पुढे त्या प्रवचनांचा संग्रह ‘गीता प्रवचने’ या नावाने प्रकाशित झाला.

समाजातील विषमता, अंधश्रद्धा, जातीभेद यांचा त्यांना खूप मनस्ताप होई. तशाच उद्विग्न अवरस्थेत ११ जून १९५० रोजी त्यांनी या जगाचा निरोप घेतला.

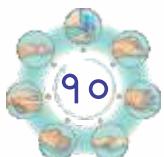

विचारपुष्ट

ज्ञान कर्मति उत्तरावे

ज्ञा न कर्मति उत्तरलं तरच जीवनाला सौंदर्य प्राप्त होतं. म्हणूनच संत महात्मा भक्तजन नेहमी प्रेम, दया, आदर—सत्कार, विनम्रता, विशालता इत्यादी गुणांनी युक्त असतात. ते नेहमी आपलं लक्ष कर्माकडे कैंद्रित करत असतात. प्रत्येक वेळी आपले सद्गुण वाढविण्याकडे त्यांचं लक्ष असतं. अर्थोत, निराकार परब्रह्म परमात्म्याशी जोडून राहिल्यानेच जीवनामध्ये सद्गुण येतात.

भक्ताकडून नकळत जरी एखादी चूक झाली तरी तो त्वरित प्रभू परमात्म्याकडे क्षमायाचना करून पुढे ती चूक न करण्याचा संकल्प करतो. असा भक्त कधीही अभिमान करत नाही. आपल्याकडून कितीही मोठी कामगिरी झाली तरी तो त्याचं श्रैय परमात्म्याला देतो. कारण त्याला ठाऊक आहे, की कर्ता—करविता प्रभू आहे. मग अभिमान तरी कसा करणार? आणि अभिमान देहाचा करावा तर कबीर जी म्हणतात,

माटी कहे कुम्हार से तू क्या रोंदे मोहे,
एक दिन ऐसा आयेगा मैं रौंदुंगी तोहे।

कारण आपला देह मातीचा बनलेला आहे. शेवटी पाच तत्व मातीमध्येच मिसळणार आहेत. म्हणून तो कुठल्याही गोष्टीचा अभिमान करत नाही. त्याची विचार करण्याची शैली नेहमी सकारात्मक असते. परिस्थिती जर अनुकूल नसेल तर शांत राहणेच योग्य आहे असे तो समजतो. तो इतरांना सुधारण्याचा प्रयत्न न करता स्वतःमध्ये सुधारणा घडवून आणण्याचा सतत प्रयत्न करत असतो. कारण मागील संत महापुरुषांनी देखील हेच सांगितलं, की जर कुठलीही समस्या असेल तर त्याचं उत्तर केवळ निराकार प्रभु परमात्माच आहे.

संत-भक्त कौटुंबिक जबाबदान्या पार पाडत असतानाच सान्या विश्वातील मानवाला एकाच कुटुंबातील समजत असतो. आज समाजामध्ये विविधता आहे; परंतु जशी विविध रंगाची फुलं एका फुलदाणीत शोभून दिसतात तशी ब्रह्मज्ञानाने युक्त असलेले भक्त विविध भाषा बोलणारे असोत, विविध ठिकाणी राहणारे असोत, विविध वेशभूषा परिधान करणारे असले तरी ते सद्गुणांनी युक्त असल्याने विविधतेमध्ये देखील एकताच दिसून येते. अनेकदा या सत्यापासून दूर करणारी माया अनेक रूपांमध्ये आपल्यासमोर येत असते. आपलं लक्ष विचलित करण्याचा प्रयत्न करते. अशावेळी आपण सावध राहून कायम या प्रभु परमात्म्याशी जोडून राहिले पाहिजे. एक माकड खिडकीतून स्वयंपाक घरात येण्याचा प्रयत्न करत होतं; परंतु काचेची खिडकी बंद असल्याने त्याला घरात प्रवेश करता येत नव्हता. थोड्यावेळाने पाहिलं तर माकड आजूबाजूला दिसलं नाही. सर्वाना वाटलं माकड निघून गेलं, म्हणून सगळे निश्चिंत झाले; परंतु ज्यावेळी दरवाजा उघडून कोणीतरी आत आलं त्यावेळी ते माकडही आत शिरलं. क्षणभर वाटलं होतं की ते निघून गेलं; परंतु ते तर आसपासच लपून राहिलं होतं. तसं, माणसाच्या मनातही मायावी विचार लपलेले असतात आपण बेसावध असल्याचे पाहून ते सत्यापासून आपल्याला विचलित करतात.

जेव्हा आपण परमात्म्याला विसरतो तेव्हा ही माया अनेक रूपांमध्ये आपल्यासमोर आव्हानं उभी करत असते. क्षणाची देखील केलेली चूळ दुःखाच्या खाईत घेऊन जाऊ शकते. म्हणून संत महात्मा नेहमी या जगामध्ये सावधपणा बाळगत असतात. आपल्या वाणीमध्ये आणि कर्मामध्ये समानता असावी याकडे त्यांचे लक्ष असते.

हरदेव वाणीमध्ये म्हटले आहे, की ‘निरंकार ये मैन है कितना हम भी कम बोला करे’ याचा अर्थ असा आहे की जो कर्ताकरविता आहे तो सारं काही करत असूनही शांत आहे. काही जण खूप बोलणारे असतात; पण त्यांचं कार्य मात्र खूप कमी असतं. परंतु संतजन म्हणतात, कमी बोलून मोठ मोठी कार्य पार पाडावीत. जेव्हा बोलण्याचा प्रसंग येईल तेव्हा विनम्रतेने बोलावे.

दातार कृपा करो सर्वांना सेवा, सत्संग, नामस्मरणाची प्रेरणा मिळो. सर्वांचं जीवन भक्तीने युक्त होवो.

साध संगत जी, धन निरंकार जी!

पेस्ट कन्ट्रोल करवा कर अपले घर और अपले परिवार को स्वच्छ एवं निरोग रखें।

पेस्ट कन्ट्रोल करवा कर अपले घर और अपले परिवार को स्वच्छ एवं निरोग रखें।

**SHABARA
PEST CONTROL SERVICES**

RAJESH : Mob.: 9819691223, 9987116381, 9819056198, 9987116382
www.shabarapestcontrol.com • Email : shabarapestcontrol88@gmail.com
Office No.3, Sal Laxmi Society, Anand Nagar, Vitava Kalwa, Thane 400 605.

शेतकरी राजा

हिरवी हिरवी डॉलदार शेती
अन्नधान्याची करतो पैदास
धन्य माझा शेतकरी राजा
पुरवतो हा साच्या जगास

कष्ट करूनी, घाम गाळूनी
भूमीतून पिकवी माणिक मोती
निसर्गाची साथ मिळता
आनंदाला येते भरती

फळे-फुले, फळ भाज्यांचा
देश हा भारत शेतीप्रधान
धनधान्याने केला समृद्ध
बळीराजा आहे त्याची शान

पालनकर्ता साच्या जगाची
भूमाता आहे आपला प्राण
सुजलाम सुफलाम केली ज्याने
त्या बळी राजाला देऊ मान

प्रदूषणाला घालू आळा
झाडे लावू झाडे जगवू
प्रिय आपली धरती माता
स्वर्गाहूनही सुंदर बनवू

दादाला विचार या.. !

प्रश्न आपल्या मनातले, उत्तर सद्गुरु बाबाजींचे

प्रश्न :- विनम्रता कशी असावी?

उत्तर :- विनम्रतेने जीवनाला झाळाळी प्राप्त होते. व्यक्तिमत्त्व खुलून दिसत. जेव्हा कोणी विनम्र होतो, झुकतो तेव्हा तो उच्च अवस्थेकडे जात आहे असे समजावे. फक्त शरीराने झुकणे किंवा नतमस्तक होणे इथे अपेक्षित नाही. शरीराने कोणी झुकत असेल; परंतु मनाने जर तो झुकला नाही तर मात्र काही उपयोग नाही. कारण मन ही अशी भूमी आहे, की मनाच्या भूमीत नम्रतेची आणि अभिमानाची अशी दोनही प्रकारची बीजं उगवत असतात. म्हणून आधी मनाने नतमस्तक होणे किंवा झुकणे आवश्यक आहे. जो मनाने झुकतो आणि नंतर देहाने झुकतो तर त्याचाच खन्या अर्थाने प्रेम, नम्रता, आदर- सत्कार, सहनशीलता, विशालता इत्यादी गुणांचा सुगंध दरवळतो; परंतु जो केवळ देहाने झुकतो, त्याचं व्यक्तिमत्त्व हे केवळ कागदाच्या फुलासारखं आहे असं समजावं. कारण कागदाची फुलं फुललेलं तर दिसतात; परंतु त्यात सुगंध नसतो.

प्रश्न :- विनम्रतेचं जीवनात काय महत्त्व आहे?

उत्तर :- संसारिक दृष्टीने कितीही नावलौकिक मिळाला किंवा वैभव प्राप्त झालं तरीही ज्याच्याकडे विनम्रता असते त्याच्याकडे ते वैभव आणि लौकिक टिकून राहतो. ज्यावेळी विनम्रता निघून जाते तेव्हा ते वैभव आणि लौकिक देखील जास्त काळ टिकत नाही. म्हणून आपल्यामध्ये विनम्रता कायम राहावी. आदर-सत्काराचा भाव कायम राहावा. यासाठी लहानसहान गोष्टींकडे दुर्लक्ष करावे. जे नम्रता धारण करत नाहीत ते कधीच महान बनू शकत नाहीत. जिथे नम्रता नाही तिथं भक्तीदेखील नसते. नम्रता नसल्यास मनुष्य अहंकारी बनतो. त्याच्या मनात इतरांविषयी द्वेषभाव निर्माण होतो. दुसऱ्याला कमी लेखण्याची भावना निर्माण होते.

प्रश्न :- श्रेष्ठत्व कोणाला प्राप्त होते?

उत्तर :- जो दास भावनेमध्ये राहतो त्यालाच श्रेष्ठत्व प्राप्त होते. अर्थात स्वतःला दास म्हणवून घेतल्याने कोणी दास होत नाही. जो स्वतःचं अस्तित्व मिटवून टाकतो तोच खन्या अर्थाने 'दास' भावनेत जगतो. उच्च आसनावर बसल्याने कोणी श्रेष्ठ ठरत नाही. कुणी जमिनीवर बसलेले असोत किंवा चप्पल बुटांची सेवा करत असोत; परंतु त्यांची भावना जर उत्तम असेल, मनामध्ये प्रेम-नम्रता, आदर-सत्काराचा भाव असेल, अगदी लहान मुलांनाही ते आदर देत असतील तर त्यांच्यामध्ये श्रेष्ठत्व आहे. तेच महान आहेत.

प्रश्न :- निकटदृष्टिता हा दोष कसा असतो ?

उत्तर :- डोळ्याच्या या दोषामध्ये नेत्रगोलक लांबट झालेला असतो. त्यामुळे नेत्रभिंग व दृष्टिपटल यांच्यातील अंतर वाढलेले असते. याचा परिणाम असा होतो की जवळच्या वस्तूकडून येणारे प्रकाशकिरण दृष्टिपटलावर प्रतिमा तयार करतात म्हणून जवळचे पदार्थ स्पष्ट दिसतात; पण दूरच्या वस्तूकडून येणारं समांतर किरण दृष्टिपटलावर प्रतिमा तयार न करता थोडी अलीकडे करतात. त्यामुळे दूरच्या वस्तू अस्पष्ट दिसतात. हा दोष घालविण्यासाठी अंतर्वक्र भिंगाचा चष्मा वापरावा लागतो. त्याच्यामुळे प्रतिमा दृष्टिपटलावर आणता येते.

प्रश्न :- 'प्रकाश वर्ष' कशाला म्हणतात?

उत्तर :- प्रकाशवर्ष हे ग्रह-तान्यांमधील अंतर मोजण्याचे परिमाण आहे. सेकंदाला ३ लक्ष किलोमीटर वेगाने एका वर्षात प्रकाश जेवढे अंतर तोडता. त्या अंतरास १ प्रकाश वर्ष म्हणतात.

१ प्रकाश वर्ष = १,५००,०००,०००,००० कि.मी. हे एकक मानून दूरस्थ खगोलाचे पृथ्वीपासूनचे अंतर प्रकाश वर्षात सांगता येते. सूर्य पृथ्वीपासून ८ प्रकाश मिनिटे दूर आहे. व्याध तारा पृथ्वीपासून ९ प्रकाश वर्षे दूर आहे. आपल्या दृष्य विश्वाच्या विस्ताराची त्रिज्या २ अब्ज प्रकाश वर्षे एवढी आहे. आपल्यापासून हजारों प्रकाश वर्षे दूर असलेल्या तान्यापासून निघालेला प्रकाश इतक्या उशिरा येऊन पोचतो की ते आता नष्ट झाले असले तरी आणखी हजारो वर्ष ते आपल्याला कळू शकणार नाही. आपल्याला आता जो प्रकाश दिसतो तो त्या तान्यापासून अंतराइतकी वर्षे अगोदर निघालेला असतो.

प्रश्न :- प्रेशर कुकरची रचना कशी असते?

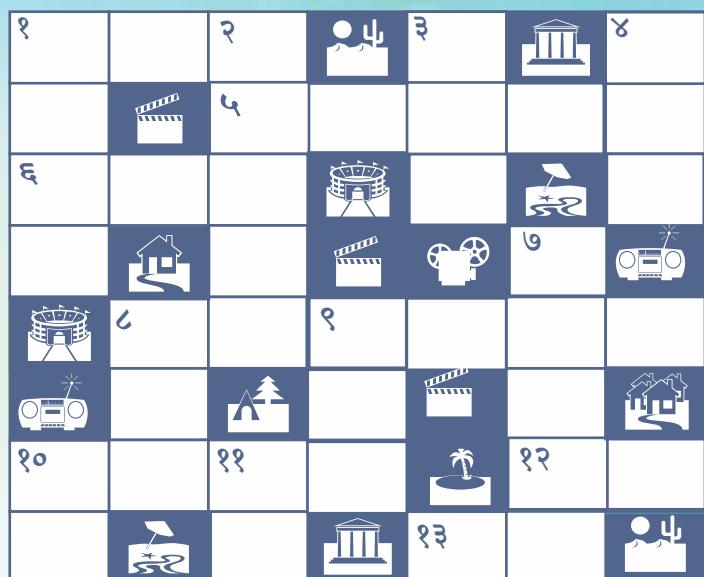
उत्तर :- द्रव पदार्थावरील दाब वाढविला की त्याचा उत्कलन बिंदू वाढतो. दाब कमी केला की उत्कलन बिंदू कमी होतो. प्रेशर कुकरमध्ये दाबाच्या वाढीचे तत्त्व सामावले आहे. प्रेशर कुकर धातूचे दंडगोलाकृती भांडे असून त्याच्या तोंडावर भक्कम पत्र्याचे झाकण घटू बसविलेले असते. कुकरच्या बुडास उष्णता दिली की आतील पाणी तापून त्याची वाफ होते. ह्या कोंडल्या गेलेल्या वाफेचा आतील पाण्यावर दाब पडून पाण्याचा उत्कलन बिंदू वाढतो. तापमानातील वाढीमुळे आतील अन्न पदार्थाना शिजविण्यासाठी आवश्यक ते तापमान सहज मिळते व पदार्थ लवकर शिजतात. दाब मर्यादेबाहेर गेल्यास स्फोट होऊन भांडे फुटू नये म्हणून झाकणावर एक झडप बसविलेली असते. दाब वाढला की झडप आपोआप उघडते व तिच्यातून थोडीशी वाफ बाहेर जाते. झडपेच्या मार्गावर बसविलेल्या शिट्टीतून वाफ बाहेर जाऊ लागली की शिट्टी वाजते व सूचना मिळते.

२०२

० पूजा अरोडा (रेवाढी-हरियाणा)

आडवे शब्द

०१. निरंकारी मिशनमध्ये मानव दिवस
एप्रिल महिन्याच्या चौवीस तारखेला साजरा करतात.
०५. महाभारताचे जुने नाव काय आहे ?
०६. असक्षम या शब्दाचा विरुद्धार्थी
०८. भारताचे दुसरे पंतप्रधान शास्त्री होते.
१०. हनुमंताला अमरत्वाचे होते.
१२. महात्मा गांधींना या नावाने हाक मारत.
१३. भारतातील सगळ्यात मोठे वाळवंट

उभे शब्द

०१. सापेंबर आणि डिसेंबर महिन्यातील दिवसांची बेरीज
०२. यमुना नदी किनारी असलेली प्रसिद्ध कबर
०३. एका रसाळ फळाचे नाव
०४. कोणत्या देशाची राजधानी यिम्पूआहे ?
०७. महाराष्ट्रातील एक आदिवासी जिल्हा
०८. औसा, निलंगा, चाकूर, देवणी ही गावे या जिल्ह्यात आहेत.
०९. जर्मनीची राजधानी
१०. छत्रपती संभाजी महाराजांचा वध पुणे जिल्ह्यातील या ठिकाणी करण्यात आला होता.
११. सेवक, नोकर

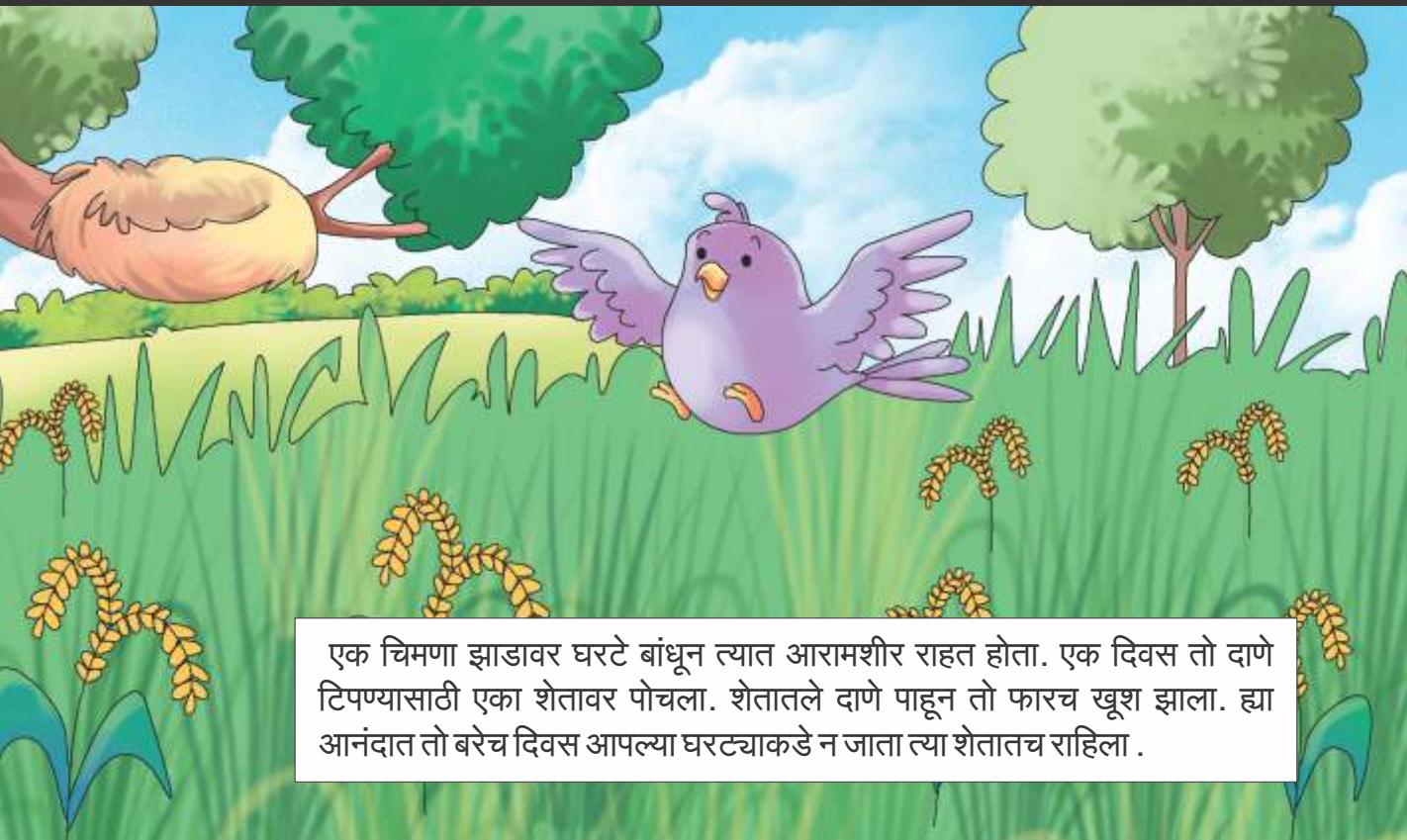
उत्तरे इतरत्र

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

आजोषा

चित्रांकन लेखन, रंग
अजय कालडा

एक चिमणा झाडावर घरटे बांधून त्यात आरामशीर राहत होता. एक दिवस तो दाणे टिपण्यासाठी एका शेतावर पोचला. शेतातले दाणे पाहून तो फारच खूश झाला. ह्या आनंदात तो बरेच दिवस आपल्या घरट्याकडे न जाता त्या शेतातच राहिला.

एके दिवशी एका सशाने पाहिले, की चिमण्याचे घरटे खाली आहे; ते बरेच मोठे असल्यामुळे आपण त्यात आरामशीर राहू शकतो.

एके दिवशी ससा त्या झाडाजवळ आला, ज्या झाडावर चिमण्याचे घरटे होते. झाड जास्त उंच नसल्याने ससा आरामात त्या घरट्याजवळ पोचला.

काही दिवसानंतर चिमणा दाणे खाऊन, मोठा होऊन आपल्या घरटच्याजवळ आला. त्याने पाहिले, की आपल्या घरटच्यात ससा आरामशीर बसला आहे. त्याला त्याचा फार राग आला. तो सशाला म्हणाला, ऐतखाऊ कुठला, मी नाही तर माझ्या घरटच्यात येऊन बसलास?

ससा म्हणाला, कुठलं तुझं घर ? हे घर आता माझं आहे. अरे विहीर, तलाव किंवा झाड इथून कोणी जेव्हा निघून जातो तेव्हा तर तो आपला हक्कही गमवून बसतो.

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

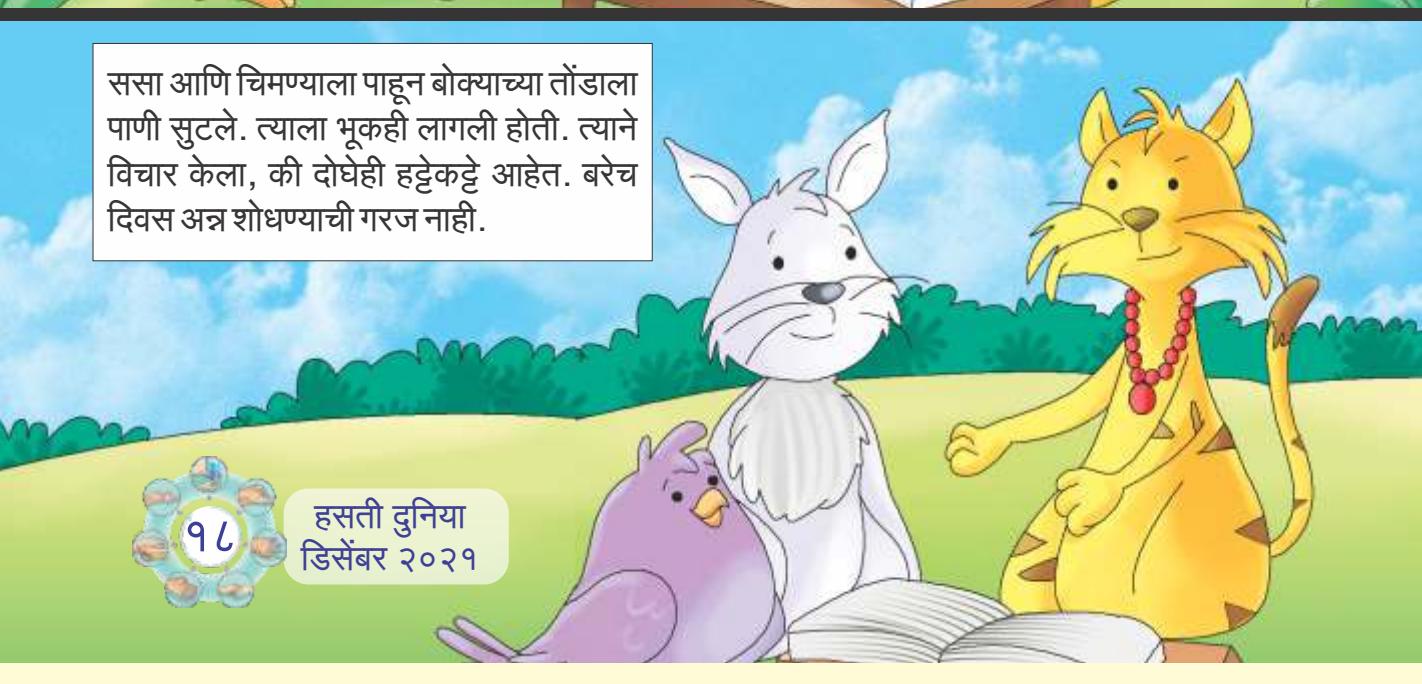
१७

झाडापासून काही अंतरावर एक बोका पुस्तक वाचताना
त्यांना दिसला. सशाला आणि चिमण्याला तो विद्वान वाटला.

चिमणा आणि ससा त्याच्याकडे गेले, आपली समस्या त्याला सांगितली. ते म्हणाले, की वास्तविक
ज्याचं घर असेल त्याला ते मिळालं पाहिजे आणि ज्याचा हक्क नसेल त्याने ते सोडून गेलं पाहिजे.

ससा आणि चिमण्याला पाहून बोक्याच्या तोंडाला
पाणी सुटले. त्याला भूकही लागली होती. त्याने
विचार केला, की दोघेही हट्टेकट्टे आहेत. बरेच
दिवस अन्न शोधण्याची गरज नाही.

बोका म्हणाला, मी तुमचा न्याय करेन; परंतु मला काही गोष्टी तुमच्या कानात सांगायच्या आहेत; तुम्ही दोघेही जवळ या.

दोघेही जवळ येताच बोक्याने, सशाला पंजात आणि चिमण्याला तोंडात पकडले.

बोक्याने दोघांचाही फडशा पाडला. आपल्या मूर्खपणामुळे दोघेही प्राणास मुकले. दोघांनी जरासुध्दा विचार केला नाही, की शत्रूवर लगेच इतका विश्वास ठेवणे किती घातक असते.

तात्पर्य : दोघांच्या भांडणात तिसऱ्याचा लाभ. म्हणून नेहमी ध्यानात ठेवायचे आहे, की बलवान आणि धूर्त शत्रूंपासून नेहमी चार हात दूर राहायचे.

पौराणिक कथासार

अश्वत्थामा

पुराण काळात सात व्यक्तींना चिरंजीवित्वाचं म्हणजे अमरत्वाचं वरदान मिळालेलं आहे. त्यापैकीच एक आहे अश्वत्थामा.

अश्वत्थामासाठी मात्र हे वरदान म्हणजे शापच आहे. अश्वत्थामा हा गुरु द्रोणाचार्यांचा मुलगा. गुरु द्रोणाचार्यांनी इतर शिष्यांपेक्षा त्याला अधिक विद्यांचे शिक्षण दिले. ज्यावेळी कौरव-पांडवांचं युद्ध

सुरु झालं तेव्हा कौरवांचे जवळजवळ सर्व योद्धे मारले गेले. कौरवांचा शेवटचा सेनापती म्हणून अश्वत्थामाला नियुक्त करण्यात आले. अश्वत्थामा मात्र सूडाच्या भावनेने पेटून उठला होता. तो आपल्या पित्याच्या हत्येचा बदला घेण्यासाठी उतावीळ झाला होता. त्यामुळे युद्धाची वाट न पाहता पांडवांना रात्री झोपेतच ठार मारून टाकावे असे त्यांनी ठरवले. रात्री तो

गुपचूप पांडवांच्या शिबिरात शिरला. तेथे पाच व्यक्ती एका रांगेत झोपलेल्या त्याला दिसल्या. हे पांडव आहेत असे समजून त्याने सपासप बाण मारून त्यांना मारून टाकले; परंतु ते पांडव नसून द्रौपदीचे पाच पुत्र होते. ही घटना जेव्हा पांडवांना समजली तेव्हा ते अतिशय क्रोधीत झाले. अश्वत्थामाला शोधत शोधत ते निघाले. अश्वत्थामाने पांडवांना पाहताच त्यांच्यावर नारायणास्त्र सोडले. पांडवांना नारायणास्त्राचा प्रतिकार करणे शक्य नव्हते. श्रीकृष्ण म्हणाले, “सर्वांनी आपापली शस्त्रं खाली टाका आणि प्रतिकार न करता हात जोडून उभे राहा.” सर्वांना शरणागत झालेले पाहून नारायणास्त्र शांत झाले.

नारायणास्त्राचा प्रभाव झाला नाही म्हणून चिडलेल्या अश्वत्थामाने पांडवांवर ब्रह्मास्त्र सोडले. त्याचा प्रतिकार करण्यासाठी अर्जुनानेही ब्रह्मास्त्र सोडले; परंतु ब्रह्मास्त्राच्या टकरावामुळे धरतीवर प्रचंड नुकसान झालं असतं. प्राणिमात्राची हानी झाली असती. म्हणून वेदव्यास प्रकट झाले. त्यांनी ब्रह्मास्त्र दोन्हीकडे थांबवून ठेवले आणि दोघांना ब्रह्मास्त्र परत घेण्याची आज्ञा केली. वेद व्यासांच्या आज्ञेप्रमाणे अर्जुनाने ब्रह्मास्त्र परत घेतले; परंतु अश्वत्थामाने मात्र ब्रह्मास्त्र परत घेतले नाही. त्यामुळे ते विफल करण्यासाठी अज्ञात ठिकाणी नेऊन सोड असे श्रीकृष्णाने सांगितले; परंतु पांडवांचा समूळ नाश करायचा अशी प्रतिज्ञा त्याने केली

होती. त्यामुळे ब्रह्मास्त्राची दिशा त्याने अर्जुनपुत्र अभिमन्यूच्या पत्नीच्या दिशेकडे वळवली. अभिमन्यूची पत्नी उत्तरा ही गर्भवती होती. ब्रह्मास्त्राने तिच्या पोटातील गर्भ मारून टाकावा आणि पांडवांना निर्वंश करावे, हा त्याचा प्रयत्न भगवान श्रीकृष्णांनी हाणून पाडला. त्यांनी सुदर्शनचक्राच्या साह्याने ब्रह्मास्त्रापासून तिच्या गर्भातील बाळाचं रक्षण केलं. तिला पुढे जो पुत्र झाला त्याचं नाव परीक्षित ठेवलं.

अश्वत्थामाच्या या कृत्याची शिक्षा देण्यासाठी भगवान श्रीकृष्णांनी त्याच्या डोक्यातील मणी काढून घेण्याचा आदेश भीमाला दिला. भीमाने त्याच्या डोक्यातील मणी काढताच तिथे खोल जखम झाली. रक्त वाहू लागले. श्रीकृष्णांनी त्याला शाप दिला, की तुझी ही जखम सतत वाहत राहून तुला तुझ्या दुष्कर्माची आठवण देत राहील. तू मृत्युसाठी भीक मागत राहशील तरी तुला मृत्यु येणार नाही. तू वन वन भटकत राहशील, हीच तुझ्या कर्माची शिक्षा!

भगवान कृष्णांनी दिलेल्या या शापामुळे अश्वत्थामा आजही भळभळती जखम घेऊन जंगलात भटकत आहे असे म्हटले जाते.

तात्पर्य, मानवतेला न शोभणारं कर्म ज्यावेळी हातून घडतं तेव्हा नियती देखील अशी भयंकर शिक्षा देते म्हणून असे कर्म करण्याआधी परिणामाचा विचार करायला हवा.

हिवाळ्यातील आहार मेथी

हिवाळ्यामध्ये पालेभाज्यांबरोबरच करावा. तसेच मसाल्याचे पदार्थ, सुकामेवा यात बदाम, काजू, अक्रोड, किशमिश, पिस्ता यांचाही आहारात समावेश करावा.

हिवाळ्यात आरोग्यासाठी हिरव्या पालेभाज्यांचे खूप महत्त्व आहे. त्यामध्ये विशेष करून मेथीची भाजी खाण्याची शिफारस केली जाते. मेथीची भाजी चवीला कढू असली तरी या भाजीत अनेक उपयुक्त पोषकतत्वे असतात. मेथीच्या भाजीत असलेल्या एंटीऑक्सीडेंट गुणधर्मामुळे कर्करोग, मधुमेह, उच्च रक्तदाब यांना प्रतिबंध होण्यास मदत होते.

मेथीची भाजी सेवन करण्याचे फायदे

१०० ग्रॅम मेथीच्या भाजीत ४ ग्रॅम प्रथिने, ६ ग्रॅम कार्बोहाइड्रेट, १ ग्रॅम स्निग्ध पदार्थ, ३९५ मिलिग्रॅम कॅल्सिअम, २ मिलिग्रॅम लोह आणि शून्य कोलेस्ट्रॉल असते. मेथीमध्ये ‘क’ आणि ‘के’ ही दोन जीवनसत्त्व मुबलक प्रमाणामध्ये असतात. त्यामुळे मेथीच्या भाजीचे सेवन आरोग्यासाठी फायदेशीर ठरते.

मेथीच्या भाजीत हृदयाच्या मजबूतीसाठी उपयुक्त असणारा घटक असल्याने रक्तदाब नियंत्रित ठेवण्यास मेथीची भाजी फायदेशीर ठरते. म्हणून ज्यांना उच्च रक्तदाबाची समस्या आहे त्यांनी कांदा घालून मेथीची भाजी आवर्जून खावी असे सांगितले जाते.

मेथीच्या भाजीत फायबर्स मोठ्या प्रमाणात असल्याने पोट साफ होण्यास मदत होते. भूक सुधारते. पचनक्रिया सुधारते.

मेथीच्या भाजीतील एंटीऑक्सीडेंट या गुणधर्मामुळे आतऱ्याचा कर्करोग होत नाही. मधुमेह असणाऱ्या रुग्णांनी मेथीची भाजी खाणे व मेथीचे दाणे रात्री भिजवून ते पाणी सकाळी अनशेपोटी पिणे फार उपयोगी ठरते. मेथीच्या भाजीत लोहाचे प्रमाणही चांगले असल्याने हिमोगलोबिन कमी असणाऱ्यांनी आपल्या आहारात ही भाजी घ्यावी. ‘रक्ताल्पता’ किंवा ‘एनिमिया’ या आजारात मेथीच्या भाजीचे सेवन केले जाते. बाळंत झालेल्या महिलांना मेथीची भाजी खाण्याचा सल्ला देण्यात येतो. तसेच मेथीचे लाडू देखील खातात.

हिवाळ्यातील आहारात पालेभाज्या, मांसाहार याबरोबरच लसूण खाणे चांगले. लसणामुळे शरीराला ऊर्जा मिळते व रोगप्रतिकारक शक्तीही वाढते.

हिवाळ्यात ‘अ’ आणि ‘क’ जीवनसत्त्व आरोग्यासाठी लाभदायक असल्याने संत्री, द्राक्षं अशी फळे देखील खावीत.

पूज्य जुगल किशोरजी

जुगल किशोरजी एका मध्यमवर्गीय परिवारातले होते. ७ मे, १९११ रोजी पाकिस्तानातील (अविभाजित भारत) जेहलम जिल्ह्यातील पेशावर शहरातील लतीफाल गावात त्यांचा जन्म झाला. त्यांच्या वडिलांचे नाव गुरमुखसिंहजी आणि आईचे नाव निकीवाई होते.

१९ जुलै, १९४३ रोजी शहनशाह बाबा अवतारसिंहजींकडून त्यांना ब्रह्मज्ञान प्राप्त झाले. जुगल किशोरजींची निर्भयता तसेच कर्म व वचनात समानता बघून शहनशाह बाबा अवतारसिंहजींनी ‘समयाचे कबीर’ असे नामाभिदान दिले. यानंतर निरंकारी जगतात ते ‘कबीर’जींच्या नावाने विख्यात झाले. वयाच्या २४ व्या वर्षी सहनशील व भक्तीभावाने युक्त असलेली कन्या विद्यावंतीजी यांच्याबरोबर जुगल किशोरजींचा विवाह झाला.

संत जुगल किशोरजी पूर्ण संत आणि एक समाज सुधारक होते. त्यांचा स्पष्टोक्तेपणा आणि कार्याच्या प्रति असणाऱ्या ईमानदारीवर प्रसन्न होऊन २४ सप्टेंबर, १९४८ रोजी संत जुगल किशोरजींना संत निरंकारी मंडळाच्या कार्यकारिणी समितीत घेऊन कोषाध्यक्षाची सेवा प्रदान करण्यात आली.

त्यावेळी पाकिस्तानातून आलेल्या संत

महापुरुषांजवळ धनाचा अभाव होता. आपले सर्वस्व पाकिस्तानात सोडून आल्यानंतर ते भारतात नव्याने कमाईचे साधन शोधत होते. या कठीण प्रसंगी ते प्रवचानात एकाच गोष्टीवर जोर द्यायचे, की “ही आमच्या परीक्षेची वेळ आहे. वेळ तर निघून जाईल परंतु आपण आपल्या ईमानदारीला कधीही डोलायमान होऊन द्यायचे नाही. आपल्या भक्तीच्या अवस्थेला कधीच ठेच पोचू द्यायची नाही.” जर कोणी महापुरुष बाजारात मंडळाचे सामान खरेदी करण्यासाठी गेला आणि परतीच्यावेळी चहा-पाणी अथवा प्रवासाचा खर्च हिशेबात लावत असेल तर जुगलजी त्यांना समजावात, की “महापुरुषांनो! गुरु घर हे आपल्या घराप्रमाणे आहे. घरातले सामान जेव्हा घेऊन येतो तेव्हा अशा प्रकारचा खर्च कशातून घेता? असा खर्च स्वतः करून तुम्ही जे सेवेचे बीज लावत आहात, तेच फलदायक वृक्ष बनून तुम्हाला इतके सुख देईल की तुम्ही कधीही त्याविषयी विचार करू शकत नाही.”

३० वर्ष त्यांनी तन, मन, धनाने समर्पित राहून सेवा केली. १८ मे, १९७३ रोजी जुगल किशोरजी निराकारात विलीन झाले. अंतीम क्षणापर्यंत त्यांनी सद्गुरुची सेवा केली. ते असे संत होते की, जे सत्य आणि कर्तव्य निष्ठेचे तसेच निःस्वार्थ सेवेचे एक अविस्मरणीय उदाहरण बनले.

कवयित्री

बहिणाबाई चौधरी

बहिणाबाईचा जन्म जळगाव ११ ऑगस्ट १८८० रोजी नागपंचमीच्या दिवशी झाला. त्यांच्या आईचे नाव 'भिमाई' व वडिलांचे नाव 'उखाजी महाजन' होते. वयाच्या तेराव्या वर्षी 'नथुजी चौधरी' यांच्याशी त्यांचा विवाह झाला. त्यांना तीन अपत्ये होती. औंकार, सोपान आणि काशी प्लेगच्या साथीत औंकारला कायमचे अपंगत्व आले. वयाच्या तिसाव्या वर्षी बहिणाबाईना वैधव्य आले. त्यांना लिहिता वाचता येत नव्हतं. बहिणाबाई निरक्षर असल्या तरी त्यांच्याकडे निसर्गदत्त काव्यरचनेची प्रतिभा होती. शेतीचं काम करतांना तसेच घरकाम करताना त्या कविता रचून गात असत. त्यांचा मुलगा सोपानदेव चौधरी त्या कविता तिथल्या तिथे उत्तरवून घेत. त्यांनी ज्या ज्या वस्तूवर काम करताना कविता लिहिल्या त्या त्या वस्तू जळगावच्या चौधरी वाड्यातील संग्रहालयात त्यांच्या नातवाने आजही जपून ठेवलेल्या आहेत. 'अरे संसार संसार' म्हणत संसारातील सुख दुःखाच्या साक्षीदार असलेल्या अनेक गोष्टी या संग्रहालयात बघायला मिळतात. जळगावात जेव्हा लेखक—कवी येतात तेव्हा त्या जुन्या वाड्याचे दर्शन आवर्जून घेतात. १९५० सालच्या जुलै—ऑगस्टमध्ये बहिणाबाईचे चिरंजीव सोपानदेव चौधरी आचार्य अत्रे यांच्याकडे आले. त्यांच्या हातात बहिणाबाईच्या कवितेचे बाड होते. ते अत्रे यांनी ठेवून घेतले. बहिणाबाईच्या मृत्यूनंतर त्यांच्याविषयी

लिहिताना त्यांनी त्यांच्या कवितांचे बाड काढले. त्या कविता चाळून पाहिल्या बरोबर अत्रे म्हणाले, 'हे तर शंभर नंबरी सोनं आहे, हे विचारधन महाराष्ट्रापासून लपवले तर ते पाप ठरेल.' प्र. के. अत्रे यांनी बहिणाबाईच्या कविता लोकांसमोर आणल्या. जीवनाचं तत्त्वज्ञान त्यांनी आपल्या अनुभवातून कवितेत उत्तरवलं म्हणूनच त्यांच्या कविता आज शाळा कॉलेजमध्ये अभ्यासल्या जात आहेत. 'अरे खोप्यामध्ये खोपा', 'अरे संसार संसार', 'कशाले काय म्हनू नहीं', 'मन वढाय वढाय उभ्या पिकातलं ढोर' इ. अनेक कविता आजही मुलांच्या मुखोद्गत आहेत.

बहिणाबाई कष्टाळू होत्या. स्वतःच्या सामर्थ्यावर त्यांचा विश्वास होता. दैववादापेक्षा प्रयत्नवाद श्रेष्ठ आहे अशी त्यांची धारणा होती. त्या रडत बसल्या नाहीत की कोणाला दोष देत बसल्या नाहीत. उलट धीराने जीवनाला सामोरे गेल्या. हेच त्यांचे जीवनविषयक तत्त्वज्ञान त्यांच्या कवितेतून दिसून येते.

बहिणाबाईचा वयाच्या ७१ व्या वर्षी म्हणजे ३ डिसेंबर १९५१ रोजी मृत्यू झाला. त्यांच्या कार्याचा गौरव म्हणून जळगावच्या उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाचे नाव 'कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ' असे ठेवण्यात आले आहे.

आज त्यांच्या ७० व्या स्मृती दिनानिमित्त त्यांना कोटी कोटी वंदन!!

धार्मिकतेचं लक्षण

ए कदा एका नगरीत दोन गटातील लोक राजाकडे एक तक्रार घेऊन आले. दोन्ही गटांचं म्हणणं होतं, की आम्हीच खरे धार्मिक आहोत आणि दुसरे जे आहेत ते अधार्मिक आणि पाखंडी आहेत. दोन्ही गटांमध्ये योग्य निर्णय करणे कठीण होते; परंतु खरे धार्मिक कोण आणि पाखंडी, स्वार्थी कोण हे ठरवण तर गरजेचं होतं. राजाने दुसऱ्या दिवशी दोन्ही गटातील लोकांना आमंत्रित केलं. दोन्ही गटांना दोन स्वतंत्र खोल्यांमध्ये बसवलं व शिपायांना सांगितलं, की प्रत्येक गटातील सर्व सदस्यांच्या दोन्ही हातांना लाकडी पट्टच्या बांधा. जेणेकरून हात कोपरात वाकणार नाहीत आणि प्रत्येकासमोर पंचपक्वांनाचे ताट वाढून ठेवा. अट ही असेल, जो गट आधी जेवण संपवेल ते खरे धार्मिक त्याच गटाला आम्ही सर्वश्रेष्ठ असल्याचा दर्जा देऊ. हे ऐकून सगळे हैराण झाले. यातून खरे धार्मिक कसे काय ओळखता येणार? ही कसली विचित्र अट राजाने ठेवली?

राजाच्या आज्ञेप्रमाणे दोन्ही खोल्यांमध्ये दोन्ही गटातील लोकांपुढे भोजन वाढले गेले. सर्वांच्या हाताला पट्टच्या बांधलेल्या असल्यामुळे हात कोपरात दुमडत नव्हते. आता भोजन करायचे कसे ? हात कोपरात वाकवल्याशिवाय घास तोंडात घालणे शक्य नव्हते. राजा पहिल्या खोलीत गेला. तिथे सगळेजण तक्रार करू लागले, की आमचा हात थाळीपर्यंत पोहचतो पण

मुखापर्यंत पोहचत नाही, महाराज, ही कसली विचित्र अट आहे? हा तर आमचा अपमान आहे. अशी ते तक्रार होती. राजा काहीही न बोलता दुसऱ्या खोलीत गेला. तिथल्या लोकांचं भोजन सुरु झालं होतं. प्रत्येकजण आनंदानं भोजन ग्रहण करत होता. त्यांच्या पुढ्यात ज्या थाळ्या वाढल्या होत्या त्यातील प्रत्येक घास ते समोर बसलेल्या सज्जनांच्या मुखी भरवत होते. समोरचा सज्जनही तशाच पद्धतीने घास भरवत होता. कुठल्याही प्रकारच्या तक्रारीचा पाढा न वाचता त्यांनी भोजन संपवलं आणि राजाची अट पूर्ण केली. पहिल्या गटातील लोकांच्या खोलीत मात्र आरडाओरडा आणि संताप ऐकू येत होता. त्या गटातील लोक कर्मकांडी, स्वार्थी आणि अप्पलपोटे असल्याने स्वतःचं पोट भरण्याकडे त्यांचं लक्ष होतं आणि ते भरु शकत नसल्यामुळे तक्रार करून संताप व्यक्त करत होते; परंतु दुसऱ्या गटातील लोक

(पान २९ वर)

वाळदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा

कार्तिक पवार

व्याप्ती भुजबळ

प्रीत वेलणस्कर

विहान मजगे

ओजस्वी पवार

अनय कारंडे

प्रीशा शिंगोटे

कैवल्य कुलकर्णी

मानव कनकोसे

आयुश हांडे

अवनीत लोकरे

लिख्रीत लोकरे

हार्दिक अभिनंदन

बाल संगत ची
बालिका vI hek
fdj . k 'kskj ही
केंद्रीय विद्यालय
कुलाबा, मुंबई या
शाळेतील विद्यार्थिनी
असून ती इयत्ता
चौथी/स मध्ये शिकत आहे. हिंदी भाषा
पंधरवडा निमित्ताने आयोजित कलेल्या
d for k xkj u स्पर्धेत तिने çRe

केंद्रीय विद्यालय क्रमांक-1, कोलाबा, मुंबई-05
हिंदी परखवाडा (दिनांक 14.09.2021 से 28.09.2021)
प्रशिक्षण-पट

प्रशिक्षण किंवा जाती है कि हिंदी परखवाडा के कानून
दुसरांपुढारी असिमा शेलार , कक्ष- चतुर्थ से ने कविता-पाठ
नवीनीकरण में प्रथम स्थान दिला है। इस सामाजिक प्रशिक्षण से दूसरी प्रशिक्षण क्रमांक -1 द्वारा
प्रशिक्षण किंवा जाती है।

हिंदी - पढ़े, बोले, सीखें, गवर करें

दिनांक : 28.09.2021

चौथी/स मध्ये शिकत आहे. हिंदी भाषा
पंधरवडा निमित्ताने आयोजित कलेल्या
d for k xkj u स्पर्धेत तिने çRe

Øekal पटकावला याबद्दल gl rh
nþ; kपरिवारातर्फ तिचे खूप खूप
अभिनंदन!

J hje dfo l ae
egkj KV^a j kt; द्वारा
आयोजित J h j ke j KV^b
d kO i kB cfr; ksrk 2021
या स्पर्धेत हिंदी भाषेत कविता
वाचन करून राज्यस्तरावर
çRe येण्याचा मान dekj
çrhd j kt sk Ok याने पटकावला.
प्रतीक हा बदलापूरच्या पोद्वार इंटर
नॅशनल स्कूल या शाळेचा विद्यार्थी

असून तो इयत्ता दुसरीत
शिकत आहे. बालपणापासूनच
बाल सत्संगाशी जोडून
राहिलेल्या प्रतीकला वक्तृत्व,
काव्यगायन इ. ची विलक्षण
आवड आहे.त्याच्या पुढील
वाटचालीसाठी gl rh nþ; k
परिवारातर्फ खूप खूप शुभेच्छा आणि
हार्दिक अभिनंदन!

कथा

महानतेचं लक्षण

अमेरिकेचे पहिले राष्ट्रपती जॉर्ज वॉशिंगटन यांच्या जीवनातील हा प्रसंग आहे. अमेरिकन स्वातंत्र्ययुद्धात जॉर्ज वॉशिंगटन यांनी स्वतः सैन्याचं नेतृत्व केलं होतं. त्यामुळे त्यांचे जनतेबरोबरच सैनिकांच्या सुखसोरींकडे देखील अधिक लक्ष असे.

एकदा सैनिकांच्या छावणीत एका

घराचे बांधकाम चालू होते. कॅप्टन आपल्या हाताखालच्या शिपायांना एक लोखंडी खांब घरावर चढविण्यासाठी तो उचलण्याचा आदेश देत होता. खांब वजनदार असल्याने शिपायांकडून उचलला जात नव्हता; परंतु कॅप्टन मात्र त्यांच्यावर चिडून त्यांना उचलायला सांगत होता. हे दृश्य घोऱ्यावरुन जाणाऱ्या एका

गृहस्थाने पाहिले. तो गृहस्थ पुढे येत म्हणाला, “महोदय! हा लोखंडी खांब खूप वजनदार आहे. तुम्ही जर त्याला हातभार लावला तर सहज वर चढवता येईल.” त्या गृहस्थाचे बोलणे पूर्ण होत नाही तोच कॅप्टन रागात म्हणाला, “हे माझं काम नाहीये, शिपायांचं आहे.” हे ऐकताच तो गृहस्थ घोड्यावरुन खाली उतरला आणि खांब उचलायला शिपायांना मदत करु लागला. खांब घरावर व्यवस्थित चढवल्यानंतर तो कॅप्टनकडे येत म्हणाला, “आपल्याला जर शिपाई कमी पडत असतील तर मला केव्हाही बोलवा, मी नक्की येईन,” त्यावर कॅप्टन जरा गुर्मीतच म्हणाला “ठीक आहे, ठीक आहे, तुझं नाव आणि पत्ता सांग.” त्यावर तो गृहस्थ मिश्कील हसत म्हणाला, “माझं नाव आहे जॉर्ज वॉशिंग्टन, मी अमेरिकन सेनेचा सेनाप्रमुख आहे.” हे ऐकताच कॅप्टनची बोबडीच वळली. तो गयावया करत क्षमा मागणार. तोपर्यंत जॉर्ज वॉशिंग्टन घोड्यावर मांड ठोकून निघूनही गेले.

थोर माणसं कितीही मोठ्या पदावर असली तरी त्यांना जनसामान्यांच्या दुःखाचा विसर पडत नाही. ते आपलं पद प्रतिष्ठा विसरून त्यांच्या मदतीला धावतात. मानवतेच्या कार्यात ते आपली पद प्रतिष्ठा कधीही आड येऊ देत नाही. हेच तर महानतेचं खरं लक्षण आहे.

धार्मिकतेचं लक्षण

(पान २५ वरुन)

धार्मिक प्रवृत्तीचे, संत सज्जन प्रवृत्तीचे असल्याने ते भोजनाला सुरुवात करण्यापूर्वी आपल्या ताटातील पहिला घास दुसऱ्याला भरवत असत आणि त्या सवयीप्रमाणे त्यांनी संपूर्ण भोजन एक-दुसऱ्याला भरवले.

दुसऱ्या गटातील लोकांचं वर्तन बघून पहिल्या गटातील लोक शरमिंदे झाले आणि त्यांना खाली मान घालून निघून जावे लागले. सांगण्याचा भावार्थ हाच आहे, की जोपर्यंत आपलं आचरण धर्मानुसार होत नाही, संत महापुरुषांच्या शिकवणीप्रमाणे होत नाही तोपर्यंत आपण खरे धार्मिक ठरु शकत नाही. म्हणून महापुरुषांनी म्हटलंय,

तजो सब भरम, भजो पार ब्रह्म

आता भ्रम कोणकोणते आहेत? तर आपलं परकं असा भेदभाव करणे, स्वतःला श्रेष्ठ तर दुसऱ्याला हीन समजणे, जे मिथ्या आहे त्याला सत्य समजणे हे सगळे भ्रम निराकार परब्रह्म परमात्म्याला जाणल्यानेच दूर होतात.

संतांची शिकवण पाठ करण्याने कोणी धार्मिक होत नाही, तर ती शिकवण जीवनात धारण करून चालल्याने धार्मिक होतो. जसं, संतांमध्ये भाई कन्हैयाजी यांना जखमी सैनिकांना पाणी पाजण्याची सेवा दिली होती. तेव्हा ते शत्रु पक्षाचा किंवा मित्र पक्षाचा सैनिक न बघता सर्वांमध्ये या प्रभू परमात्माचं रूप पाहून प्रत्येकालाच पाणी पाजत होते. आपला परका हा भेद विसरून गेले होते. हेच खरे धार्मिकतेचे लक्षण आहे. धार्मिकता पाठांतराचं, अवडंबराचं किंवा वेशभूषेचं नाव नसून संत महापुरुषांची शिकवण आचरणात आणून तसे जीवन जगण्याचे नाव आहे.

हसा मुलांनो हसा

दिनेश : हल्ली काय उकडतंय नाही! गणेश, खूप उकडायला लागलं तर तू काय करतोस?

गणेश : मी कुलरसमोर बसतो.

दिनेश : पण तरीही उकडायला लागलंच तर काय करतोस?

गणेश : मग मी कुलर चालू करतो.

शिक्षक : बंड्या! तोंडी परीक्षेत तू एकही शब्द का बोलला नाहीस?

बंड्या : आई म्हणते शब्दाने शब्द वाढत जातो, म्हणून शहाण्या माणसानं शांत बसायचं.

बंटी : काय हो पप्पा! फोरजी असूनही नेटवर्कच नाही. नेटवर्कचा खरच खूप वैताग आलाय.

पप्पा : अरे, आमच्या वेळी थ्रीजी—फोरजी असं काही नव्हतं. फक्त गुरुजी आणि पिताजी होते. कधी नेटवर्कचा प्राब्लेम नसायचा.

बंटी : तो कसा काय?

पप्पा : त्यांनी एक कानाखाली वाजवली की आमचं नेटवर्क फुल यायचं.

एकदा एका भिकान्याच्या स्वज्ञात देवाने विचारले, “तुला जर एक करोडची लॉटरी लागली तर तू काय करशील?”

भिकारी : तर मी एक मोठं मंदिर बांधीन.

देव : अरे वा! पण मंदिर बांधायचा विचार तुझ्या डोक्यात कसा आला?

भिकारी : देवा त्या मंदिरासमोर फक्त मीच एकटा भीक मागायला बसणार.

लग्न होऊन सासरी निघालेल्या आपल्या मुलीला समजावत राधाबाई म्हणाल्या, “सासरी गेल्यावर वादविवादात पडायचं नाही, सरळ हार स्वीकारुन मोकळ व्हायचं”

मुलगी : हो, पण हार सोन्याचा असेल तरच मी स्वीकारणार.

साहेब : अरे रजा घ्यायची नाही असं सांगून सुद्धा तू न सांगता अचानक आठ दिवस रजेवर राहिलास?

कर्मचारी : साहेब लग्न होतं.

साहेब : अरे वा! अभिनंदन! मग वहिनींचे फोटो तरी दाखव.

कर्मचारी : माझं नाही...तुळशीचं लग्न होतं साहेब.

नवीनच आलेल्या सूनबाईला सासू म्हणाली, “सूनबाई, दिवाळी जवळ आली लाडू बांधून ठेव.

(दुसऱ्या दिवशी) अगं सुनबाई !तू लाडू बांधलेस की नाही?

सूनबाई : सासुबाई मी दोरी आणून ठेवली आहे लाडू कुठे आहेत तेवढं सांगा. मी आत्ता बांधून टाकते .

आजोबा : बन्या, लवकर लपून बस. आठ दिवस शाळेत गेला नाहीस म्हणून तुझे सर तुला शोधायला आले आहेत.

बन्या : आजोबा, तुम्हीच लपून बसा, मी शाळेत सांगितलय की आजोबांना हॉस्पिटलला अँडमिट केलय म्हणून!

(ऑपरेशन थेटर मध्ये)

डॉक्टर : घाबरु नका देशपांडे, सारं काही ठीक होईल. छोटंसं तर ऑपरेशन आहे.

पेशांट : थँक्यू डॉक्टर! पण माझं नाव देशपांडे नाही, गणपुले आहे.

डॉक्टर : हो ठाऊक आहे तुम्ही गणपुले आहात. देशपांडे माझं नाव आहे. पण त्याचं काय आहे, हे माझं पहिलंच ऑपरेशन आहे ना!

सिन्धरचे पुरातन गोंदेश्वर मंटिर

भू मिज स्थापत्यशैलीचा उत्तम नमुना म्हणजे सिन्धर येथील श्रीगोंदेश्वर मंटिर. हे पुरातन मंटिर बाराव्या शतकात ‘गवळी राजकुमार राजगोविंद’ यांनी बांधलेलं आहे. मंटिराची उंची १२५ फूट आणि रुंदी ९५ फूट आहे. इथे पाच मुख्य मंटिरांचा समूह असल्याने या मंटिराला शैवपंचायतन असे म्हटले जाते. गोंदेश्वराचे मुख्य शिवमंटिर मध्यभागी असून सभोवतीची चार उपदिशांना असणारी मंटिरे ही पारवती, गणपती, सूर्य आणि विष्णू यांची आहेत.

आकाशाकडे झेपावणारे मंटिराचे पटईचे शिखर अतिशय देखणे असून अप्रतिम कोरीव कामाने सजले ले आहे. सभामंडपातील खांब नक्षीने कोरलेले असून त्यावर आणि मंटिराच्या भिंतीवर देव-देवता, गंधर्व, अप्सरा, पौराणिक आणि रामायणातील प्रसंग खांबांपासून ते शिखरापर्यंत कोरलेले आहेत. मंटिरातील बैठक पाहून असे वाटते की जणू अगणित हत्तींनी हे मंटिर तोलून धरले आहे. ही शिल्पकला पाहून वेरूळचे कैलास मंटिर

आपल्याला आठवतं. मंदिरातील शिल्पकाम त्रिमित असून त्यावर पडणाऱ्या परावर्तित प्रकाशाच्या आणि सावलीच्या छटांमधून मंदिर अधिकच उठावदार दिसते.

दख्खनच्या पठारावर बांधलेली मंदिरे ही साधारणतः काळ्या पाषाणामध्ये बांधलेली असतात. पण या मंदिराचं एक आश्चर्य म्हणजे हे मंदिर गुलाबी सेक्युलर या खडकांपासून बनवलेलं आहे. यामुळे मंदिराला नैसर्गिक गुलाबी रंग प्राप्त झाला आहे. मंदिराच्या गर्भगृहात अभिषेक केल्यानंतर वाहून जाणारे पवित्र जल मंदिराच्या बाहेर सोडण्यासाठी मगरीची तोंड शिल्पित केलेलं दिसते. बन्याच मंदिरात गोमुख असते; परंतु इथे मात्र मगर हे गंगेचे वाहन असल्यामुळे मगरीचे तोंड कोरलेलं दिसते. मंदिरासमोर सुंदर सालंकृत नंदी कोरलेला आहे. रथसप्तमीला या मंदिरात सूर्य पूजन केले जाते. तसेच मंदिराच्या प्रांगणात विद्यार्थी सूर्यनमस्कार काढून बलोपासनेचा संकल्प करतात.

सिन्नर हे पुणे—नाशिक महामार्गावरचे महत्त्वाचे औद्योगिक केंद्र आहे. तसेच पुण्याहून नारायणगाव मार्ग देखील येथे पोहोचता येते. मुंबईहून येताना आसनगाव इगतपुरी मार्ग सुमारे १९३ किलोमीटर अंतरावर आहे. तर नाशिकहून अवघ्या ३५ किलोमीटर अंतरावर आहे. सिन्नर मध्ये निवास आणि भोजनाची व्यवस्था आहे.

गोंदेश्वर मंदिराशिवाय जवळच ऐश्वर्येश्वराचंही पुरातन मंदिर आहे. ही दोन्ही मंदिरं पुरातत्व खात्यातर्फ संरक्षित म्हणून घोषित करण्यात आली आहेत. ऐश्वर्येश्वर मंदिर हे गोंदेश्वर मंदिराच्या आधी बांधलेले आहे. हे मंदिर सिन्नर मधील सरस्वती नदीच्या किनारी बांधले आहे. हे दुर्लक्षित असलं तरी येथेही अप्रतिम कोरीव काम तसेच वेगळ्या शैलीचं म्हणजे द्रविड आणि वेस्सर अशा मिश्र शैलीचं बांधकाम पाहायला मिळतं.

सिन्नरपासून जवळच देवपूर गावातला राणेखान वाडा हा देखील प्रसिद्ध आहे.

सुवर्णमहोत्सवी दिन

१६ डिसेंबर

विजय दिन व बांगलादेश निर्मिती

१६ डिसेंबर १९७१ पूर्वी बांगलादेश हा पूर्व पाकिस्तान म्हणून ओळखला जाई. बांगला मुक्ती वाहिनीला मदत करताना भारताने १६ डिसेंबर १९७१ रोजी पाकिस्तान बरोबरील युधात विजय मिळवला होता. म्हणून भारतात हा दिवस ‘विजय दिन’ म्हणून साजरा केला जातो. हे युद्ध ३ डिसेंबरला सुरु झाले आणि १६ डिसेंबर रोजी संपले. बारा दिवस चाललेल्या या युद्धात पाकिस्तानचा दारुण पराभव झाला आणि पाकिस्तानची फाळणी होऊन ‘बांगलादेश’ या देशाची निर्मिती झाली.

पश्चिम पाकिस्तान सरकार पूर्व पाकिस्तानातील बंगाली जनतेवर नेहमी अन्यायच करत आले. बांगलादेशात मुजीबुर रहमान यांचे सरकार आले नाही. उलट त्यांना अटक करण्यात आली. म्हणून पश्चिम पाकिस्तानचा जनरल याह्या खान याने पश्चिम पाकिस्तानातून मोठ्या प्रमाणात सैन्य पूर्व पाकिस्तानात पाठवले. या सैन्याने बंगाली नागरिकांवर मोठ्या प्रमाणात अत्याचार केले. त्या काळात ३० लाखांपेक्षा अधिक निष्पाप बंगाली नागरिकांना पाकिस्तानच्या सैन्याने ठार केले. लाखो मुलांचाही बळी घेतला. महिलांवर अत्याचार केले. बंगालमधून अनेक

शरणार्थी भारतात येऊ लागले. भारताने त्यांना आसरा दिला; परंतु त्यामुळे भारतावर मोठ्या प्रमाणात आर्थिक ताण पडू लागला. त्यावेळच्या पंतप्रधान इंदिरा गांधी यांनी लष्कर प्रमुख जनरल माणेकशा यांना युद्धासाठी सज्ज राहण्याचा आदेश दिला. बांगलादेशावर होणारा अन्याय थांबवण्यासाठी भारताने पाकिस्तानवर दबाव आणला; परंतु पाकिस्तानने मात्र अमेरिका आणि चीनच्या बळावर भारताला युद्धाची धमकी दिली आणि तीन डिसेंबरला रात्री आक्रमण करत भीषण युद्धाला सुरुवात झाली. पाकिस्तानने पावणेतीन लाख सैन्यासह भारतावर आक्रमण केले. पठाणकोट, श्रीनगर, अमृतसर, जोधपुर, आग्रा इत्यादी सैनिकी हवाई अड्ड्यांवर बॉम्ब हल्ले सुरु केले; परंतु भारतीय वायुसेनेने त्यांना जोरदार प्रत्युत्तर दिले. युद्धाच्या पहिल्याच दिवशी कराची बंदर

आणि लोंगोवालला भारताने हिसका दाखवला. भारताला माहीत होते की हे युद्ध कधीही सुरु होऊ शकतं. म्हणून भारत आधीच तयारीत होता. सतत बारा दिवस चाललेले हे युद्ध १६ डिसेंबर १९७१ च्या दिवशी संपले. या दिवशी सकाळी नऊ वाजता पाकिस्तानने शरणागती पत्करत १३००० सैनिकांसह भारतासमोर आत्मसमर्पण केले. या युद्धात भारताचे तीन हजार नऊशे सैनिक शहीद झाले. तर १०० जखमी झाले. पाकिस्तानचा पराभव होऊन बांगलादेश हा नवीन देश निर्माण झाला. पाकिस्तानच्या अत्याचारातून बांगलादेश मुक्त झाला. हे युद्ध भारताच्या दृष्टीने ऐतिहासिक आणि देशवासीयांच्या मनात आनंद आणि उर्जा निर्माण करणारे ठरले. म्हणून १६ डिसेंबर हा दिवस विजय दिन म्हणून साजरा झाला.

आज या दिवसाला पन्नास वर्ष पूर्ण झाली. या युद्धात शहीद झालेल्या जवानांना आणि पराक्रम गाजवलेल्या शूरवीरांना कोटी कोटी वंदन!!

❖❖❖

कविता

नाताळ सण

नाताळ सण त्याग अनु प्रेमाचा
येशूंच्या जीवनातून बोध घेण्याचा ॥४॥

नाताळचा आनंद सगळीकडे,
सुट्टी शाळांनाही भरपूर मिळे
दिसतो मुलांचा उत्साह खास,
सांताकलॉजच्या आगमनाचा ध्यास
महोत्सव थाटाचा, नृत्य संगीताचा ॥५॥

अनुयायी करती येशूंची उपासना,
चर्चमध्ये जाऊन करती प्रार्थना
भेटवस्तू देऊनी वाटती मिठाई,
घर सजवूनी करती रोषनाई
नाताळ दिन ख्रिस्त जन्माचा ॥६॥

ख्रिस्त जन्मले झाली दिनदर्शिका सुरु,
त्यापूर्वीचा काळ हा इसवीसनपूर्व धरु
भ्रममुक्त करूनी दिली नवसंजीवनी
तरीही छळले समाजकंटकांनी
दिन प्रेमाचा संदेश देण्याचा ॥७॥

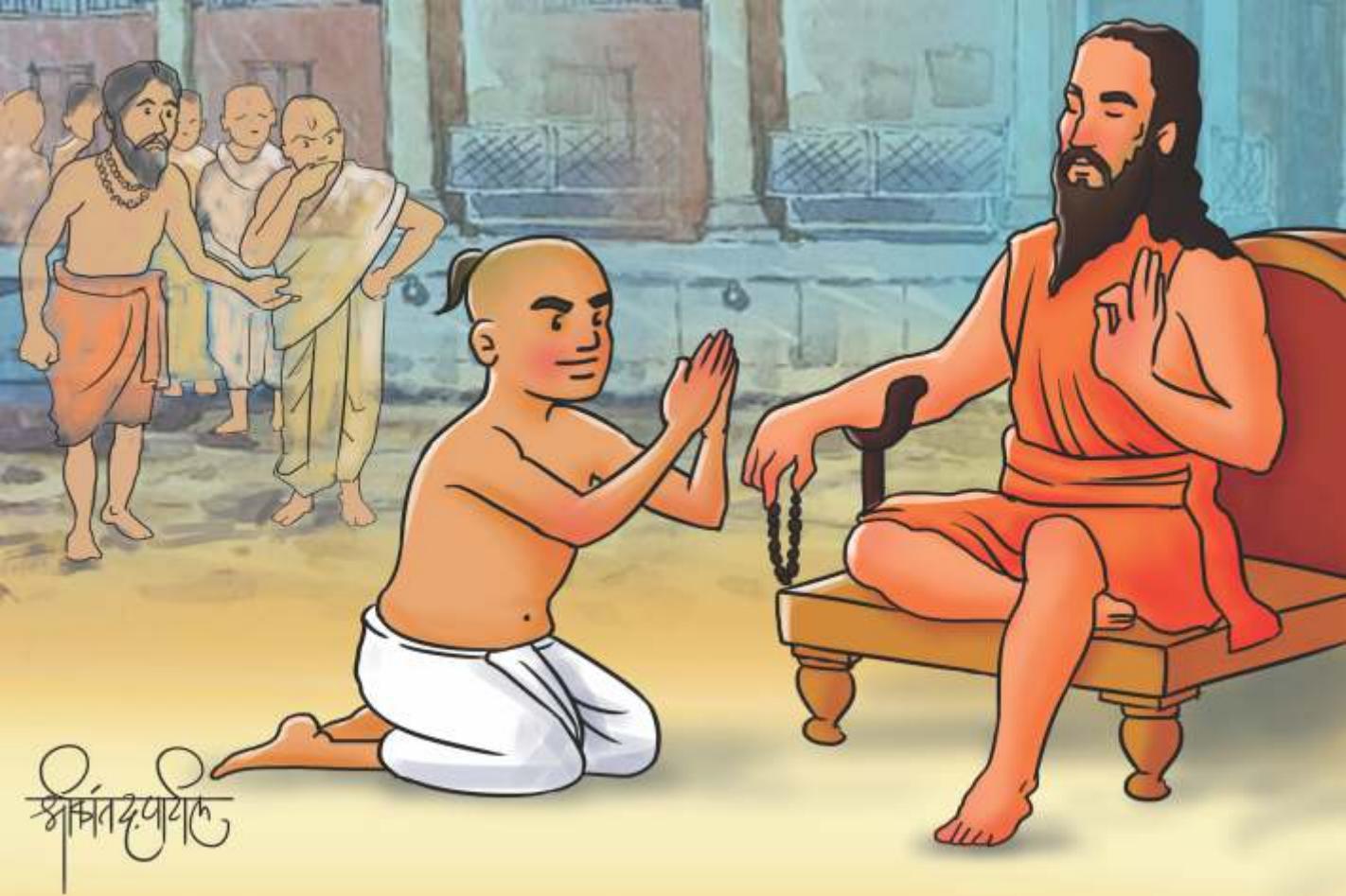
सूचीपर्णी वृक्ष झालासे ख्रिसमस ट्री,
संदेश देतसे, व्हा सारे टेंशन फ्री
शिकवण येशूंची सदैव स्मरु
शेजाच्यावर प्रेम करु
धर्म जागवू या मानवतेचा ॥८॥

-रघुनाथ भागवत (महाड, रायगड)

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

श्रीकृष्णदृष्टियेतु

समर्थ दर्शन : भाग - ८०

निरंजन स्वामी

श के पंधराशे चौन्यांण्णवची ही घटना आहे. चाफळला रामनवमीचा उत्सव साजरा होणार होता. तो उत्सव पाहण्याकरता कराडहून काही ब्राह्मण मंडळी चाफळला जायला निघाली. ते कराडला संगमावर स्नान करत असताना निरंजन जोशी नावाचा एक दहा—बारा वर्षाचा मुलगा तेथे आला. तो ब्राह्मणांना म्हणाला, “भूदेव, आपण कुठं जात आहात?” त्यांनी सांगितलं, “आम्ही

चाफळला जातोय, रामनवमीच्या उत्सवाला.” निरंजन जरी लहान असला तरी त्यांनी समर्थाची कीर्ती ऐकली होती. अतिशय उत्साहाने तो म्हणाला, “मलाही यायचे रामनवमीचा उत्सव पाहायला! थोड थांबा, मी घरी जाऊन आई बाबांना सांगून येतो.” ब्राह्मण म्हणाले, “ठीक आहे ये लवकर!” निरंजन धावतच घरी गेला आणि उत्सवाला जाण्याबाबत आई—वडिलांना विचारु लागला. त्याची

अध्यात्माची ओढ पाहून आई—वडिलांनाही कौतुक वाटलं. त्याचं वय लहान असल्याने वडील त्याच्याबरोबर जायला निघाले. ते दोघेही ब्राह्मण समुदायाबरोबर मजल दर मजल करत चाफळ्ला पोहोचले. रामनवमीचा उत्सव आनंदात साजरा झाला. सर्व मंडळी आपापल्या घरी निघाली. परंतु निरंजन आणि त्याचे वडील हे दोघे तिथेच थांबले. चैत्र वद्य प्रतिपदा या दिवशी सकाळी पूजा झाल्यानंतर समर्थ सभामंडपात येऊन बसले. त्यांच्या आसनाच्या आजूबाजूला कल्याण स्वामी व उद्धव स्वामी उभे होते. पंत व आमात्य त्यांच्यावर चवऱ्या ढाळत होते. अशी सभा बसली असताना निरंजन समर्थाच्या पुढे येऊन उभा राहिला. त्याने समर्थाना साष्टांग नमस्कार घातला व म्हणाला, “महाराज! मी पतित आहे. आपणास शरण आलो आहे. माझा उद्धार करावा.” समर्थ म्हणाले, “उठ बाळ! तुझं नाव काय? कुटून आलास?”

त्यांने नाव गाव सांगितले; परंतु न उठताच तो म्हणाला, “माझ्या मस्तकी आपल्या कृपेचा वरदहस्त ठेवल्याशिवाय मी उठणार नाही.” ह्या लहान मुलांच्या तोंडून आलेले हे वाक्य ऐकून सभामंडपातील सर्वांना आश्चर्य वाटले. सर्व सभा क्षणभर स्तब्ध झाली. सगळ्यांच्या मुखातून एकच वाक्य आलं, “एवढ्या लहान वयात याला उद्धार करून ध्यायचा

आहे हे खरोखर पूर्व सुकृतच म्हणायचे”

समर्थानी त्याला उठण्याविषयी पुन्हा सांगितले; पण तो काही ऐकेना. तेव्हा कल्याण स्वामींनी विनंती केली, “महाराज! बाल स्वभाव आहे, तेव्हा समर्थानीच उठवावे” समर्थ मनोमन हसले. त्यांनी निरंजनच्या मस्तकावर हात ठेवून त्याला उठवले आणि विचारले, “तुझ्याकडे कोणती वस्त्रं आहेत?” तो म्हणाला, “एक पंचपात्र आणि एक लंगोटी आहे.”

समर्थानी कल्याण स्वामींना सांगून त्याच्यासाठी एक धोतर, एक आसन व एक जपमाळ मागवून घेतली. नंतर त्याला स्नान करून यायला सांगितले. त्यालाच समर्थानी श्रीगजाननाची उपासना करायला सांगितले. समर्थानी सांगितल्याप्रमाणे श्री गजाननाच्या समोर बसून तो उपासना करू लागला. काही क्षण ध्यान लागल्यानंतर तो घाबरून धावतच समर्थकडे आला. समर्थानी त्याला जवळ घेत काय झाले म्हणून विचारलं, तेव्हा तो म्हणाला, “महाराज! श्रीगजानन माझ्या अंगावर धावून आले.” समर्थ म्हणाले, “घाबरू नकोस गजाननाची कृपा आहे तुझ्यावर, तू आता कराडला जा आणि हीच उपासना चालू ठेव.”

समर्थाचा आशीर्वाद घेऊन निरंजन आपल्या पित्यासह कराडला आला. समर्थानी त्याचं नाव ‘निरंजनस्वामी’ असे ठेवले.

क्रमशः

किट्टी

चित्रांकन व लेखन :
अजय कालडा

ही गोष्ट त्यावेळची आहे ज्यावेळी किट्टीचे वडील एका किल्ल्याचे सुरक्षारक्षक म्हणून काम करत होते.

किट्टीच्या आईवडिलांनी किट्टीवर चांगले संस्कार केले होते. किट्टीने जर एखादी चूक केली तर तिची आई तिला प्रेमाने समजवत असे.

आईच्या शिकवणीमुळे च किंडी लहान असून सुध्दा फार समजूतदार झाली होती.

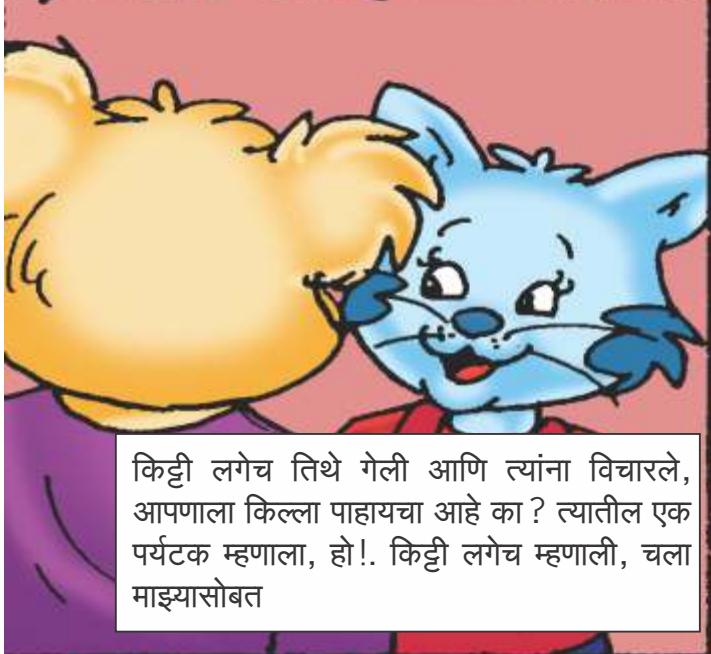
किंडीचा व्यवहार शिष्टाचारपूर्ण तसेच सभ्यतेचा होता. त्याचे सारे श्रेय तिच्या आईला जाते. ती नेहमी किंडीला हेच सांगत असे, की सदव्यवहारामुळे लोक आपला मान-सन्मान करतात आणि आपल्या या स्वभावामुळे इतर लोक प्रभावित होतात.

उन्हाळ्यातील सुट्टीचे दिवस होते. किंडी आपल्या वडिलांसोबत किल्ल्यावर आली होती. घरापासून जवळच किल्ला असल्यामुळे किंडी रोज वडिलांसोबत किल्ल्यावर जात असे. त्यामुळे तिला किल्ल्याची सर्व माहिती होती.

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

इतक्यात काही पर्यटक किल्ल्याच्या दारावर बराच वेळ उभे होते. त्यांना किल्ल्याची माहिती देणारा गाईड पाहिजे होता. किट्टी हे सर्व पाहत होती.

किट्टी लगेच तिथे गेली आणि त्यांना विचारले, आपणाला किल्ला पाहायचा आहे का? त्यातील एक पर्यटक म्हणाला, हो!. किट्टी लगेच म्हणाली, चला माझ्यासोबत

किट्टी त्यांना म्हणाली, की माझे वडीलच या किल्ल्याचे सुरक्षारक्षक आहेत. चला मी तुम्हाला किल्ला दाखवते. पर्यटकांना आनंद झाला, काही सांगितल्याशिवाय किट्टी त्यांची मदत करत होती.

संपूर्ण किल्ला पाहून झाल्यानंतर जाता जाता किट्टीला काही बक्षिस द्यावे असा पर्यटकांनी विचार केला. परंतु किट्टीने नकार दिला. त्यावर पर्यटक म्हणाले, आम्ही तुला हे आमच्यासाठी जे परिश्रम घेतलेस त्याबद्दल देत आहेत. किट्टी म्हणाली, माझ्या आईवडिलांना जर हे समजले तर ते नाराज होतील.

एका पर्यटकाने सांगितले, की बघ हे खाण्या-पिण्याचे पदार्थ आहेत. यातले तुला जे पाहिजे ते तू इथेच खाऊन घे. म्हणजे तुझ्या आईला काहीच समजणार नाही. किट्टीने त्यांना पूर्णपणे नकार दिला आणि म्हणाली, मी आईपासून काहीच लपवत नाही.

पर्यटक म्हणाले, पण यामुळे काय होणार आहे. किट्टी म्हणाली, जर मी आईला सर्व काही सांगितले नाही तर ती मला कसं समजावून सांगेल, की काय चांगलं आणि काय वाईट आहे ते? आणि जर तिने तसं सांगितलं नाही तर मी चांगल्या गोष्टी कशा शिकू शकेन? किट्टीचे हे बोल ऐकून पर्यटक फार खूश झाले व त्यांनी तिला भरपूर आशीर्वाद दिले.

संत निवृत्तीनाथ

(इ.स. १९७३ ते इ.स. १९९७)

ॐ रं गा बा द
जि लह्या तील
पैठण पासून दहा
कि कि लो मी टरवर
असलेल्या आपेगाव येथे
विठ्ठलपंत कुलकर्णी
नावाचा तरुण राहत
होता. वेदशास्त्रांचे
अध्ययन केल्यानंतर तो
द्वारका, सोरटीसोमनाथ
इत्यादी तीर्थ हिंडून
आळंदीस आला.

आळंदीच्या सिद्धपंतांच्या रुक्मिणी नावाच्या
कन्येशी त्यांचा विवाह झाला; परंतु
लहानपणापासूनच विठ्ठलपंत संन्यासी
वृत्तीचे होते. एक दिवस पत्नीची संमती न
घेताच ते काशीला गेले आणि रामानंद
स्वामींकडून त्यांनी संन्यास दीक्षा घेतली.

काही काळानंतर रामानंद स्वामी
फिरत—फिरत आळंदीस आले होते. ते
वटवृक्षाखाली बसले असताना
विठ्ठलपंतांची पत्नी रुक्मिणी त्यांना
नमस्कार करण्यासाठी आली. तेव्हा स्वामींनी
तिला ‘पुत्रवती भव’ असा आशीर्वाद दिला.
त्यावर रुक्मिणीने सांगितले, माझे पती
विठ्ठलपंत काशीला असतात. त्यांनी

संन्यास दीक्षा घेतली
आहे. रामानंद स्वामी
तसेच काशीला गेले.
त्यांनी विठ्ठलपंतांना
गृहस्थाश्रम घेण्याची
आज्ञा केली. गुरुच्या
आज्ञेप्रमाणे विठ्ठलपंत
आळंदीस परतले. त्यांनी
गृहस्थाश्रम स्वीकारला;
परंतु लोकांनी त्यांची
निंदा केली. त्यांना
समाजाबाहेर काढले.

वाळीत टाकले. ते गावाबाहेर झोपडी बांधून
राहू लागले. पुढे त्यांना तीन पुत्र आणि एक
कन्या झाली. पहिला निवृत्ती, दुसरा
ज्ञानेश्वर, तिसरा सोपान आणि शेवटची
मुक्ताबाई. विठ्ठलपंतांनी जरी गुरु आज्ञेचे
पालन केले असले तरी त्या काळातील
धर्ममार्तडांनी त्यांच्या आचरणाला मान्यता
दिली नाही. त्यांच्या मुलांना ‘संन्याशाची
पोर’ म्हणून अवहेलना स्वीकारावी लागली.
त्यांना कोणी माधुकरीही देईना. संन्यास
घेऊन पुन्हा गृहस्थाश्रमात आल्यामुळे त्या
काळातील मान्यतेप्रमाणे गुन्हा घडला म्हणून
त्यांनी प्रायश्चित्त घेण्याचे ठरवले, जेणेकरून
ब्राह्मणांनी शुद्धिपत्र देऊन आपल्या मुलांना

समाजामध्ये घ्यावे.

आपल्या मुलांना घेऊन ते फिरत फिरत ब्रह्मगिरीच्या दाट जंगलातून येत असताना अचानक त्यांना वाघाची डरकाळी ऐकू आली. विठ्ठलपंत आपल्या बायको मुलांना घेऊन जीव वाचवत जंगलाबाहेर पळत सुटले; परंतु या गडबडीत निवृत्तीनाथ कुठे दिसेना. खूप शोध घेतला; पण त्यांचा काही पत्ता लागला नाही. शेवटी आठव्या दिवशी निवृत्तीनाथ घरी परतले. त्यांचा चेहरा तेजस्वी दिसत होता. चेहन्यावर परमशांती होती. विठ्ठलपंतांनी विचारले, “अरे तू एवढे दिवस होतास कुठे?” निवृत्तीनाथ म्हणाले, “जेव्हा वाघाची डरकाळी ऐकून लपण्यासाठी मी गुहेत शिरलो तेव्हा मला एका सिद्धपुरुषाने हाक मारली. ते त्या गुहेमध्ये तपश्चर्या करत होते. त्यांचं नाव गहिनीनाथ. त्यांनी मला योग शिकवला आणि दीक्षा दिली आणि सांगितले, “रंजल्या गांजल्याचं कल्याण कर. त्यांना सुखी कर.”

रीतीरिवाजाप्रमाणे मुलांची मुंज केली पाहिजे म्हणून विठ्ठलपंत ब्राह्मणांकडे गेले; परंतु आळंदीच्या निष्ठूर ब्राह्मणांनी त्यांना देहांत प्रायश्चित्त घ्यायला सांगितले. तुम्ही देहांत प्रायश्चित्त घ्याल तरच तुमच्या मुलांच्या मुंजी होतील असे सांगितले. आपण प्रायश्चित्त घेतले तर मुलांची मुंज होईल, समाज त्यांना स्वीकारेल या हेतूने विठ्ठलपंत मध्यरात्री मुलं झोपलेली असताना पत्नीसह प्रयागक्षेत्री निघून गेले आणि दोघांनी गंगेमध्ये जलसमाधी घेतली.

आई—वडिलांशिवाय चारही मुले

पोरकी झाली. विठ्ठलपंतांनी देहांत प्रायश्चित्त घेऊनही समाजाने त्यांच्या मुलांना स्वीकारले नाही. त्यांचा खूप छळ केला. निवृत्तीनाथ थोरले असल्याने त्यांनी आपल्या तीनही भावंडांचा सांभाळ केला. पुढे पैठणच्या ब्राह्मणांना ज्ञानेश्वरादि भावंडांचा अध्यात्मातील अधिकार मान्य करावा लागला आणि त्यांनी बहिष्कार काढून टाकला. पैठणहून येत असताना निवृत्तीनाथांनी ज्ञानेश्वरांना आदेश दिला, “या साध्या—सुध्या माणसांना समजेल अशा सोप्या सरळ भाषेत जीवनाचे तत्वज्ञान समजावून दिलेस तर त्यांच्या जीवनाचे सार्थक होईल. भगवंतांनी अर्जुनाला जो गीताप्रसाद दिला आहे तो तू सर्वासाठी मराठी भाषेत समजावून सांग.” ज्ञानेश्वरांनी गुरु निवृत्तीनाथांचा आदेश मान्य करून नेवाशाला मोहिनी राजाच्या देवळात ज्ञानेश्वरी लिहिली.

निवृत्तीनाथांनी ज्ञानेश्वरांना आणि मुक्ताईला ब्रह्मज्ञानाची दीक्षा दिली. ज्ञानेश्वरांनी संजीवन समाधी घेतल्यानंतर सोपानदेव यांनी देखील नश्वर देहाचा त्याग केला. निवृत्तीनाथ व मुक्ताबाई तापी नदीच्या तीरावर आले असताना अचानक वीज कडाडली आणि मुक्ताबाईच्या अंगावर वीज पडून ती त्यातच अंतर्धान पावली. त्यानंतर निवृत्तीनाथ त्रंबकेश्वर येथे आले. तेथे त्यांनी संजीवन समाधी घेतली.

निवृत्तीनाथांनी दोनशेहून अधिक अभंग लिहिले. हरिपाठ रचले. नावाप्रमाणे ते लौकिक जीवनातही निवृत्तच होते.

ध्येय गाठण्यासाठी

चॅडविक एक युरोपियन जलतरणपटू होती. इंगिलश खाडी पोहून जाण्याचा तिने विक्रम केला होता. पण यावेळी मात्र आव्हान वेगळे होते. कारण आता तिला कॅटलीना खाडी पोहून एक नवीन विक्रम स्थापित करायचा होता; परंतु परिस्थिती फारच गंभीर होती. सर्वत्र दाट धुके पसरले होते. अगदी चार फुटांच्या पलीकडचंही नीट दिसत नव्हतं. त्यातच कडाक्याची थंडी, बर्फसारखं हाडं गोठवणारं थंडगार पाणी, शिवाय शार्क माशांचा धोका. शार्क मासा कधी कुटून अंगावर धावून येईल याची खात्री नव्हती. अशा बिकट परिस्थितीत चार जुलै एकोणीसशे त्रेपन्न रोजी चॅडविकने मोठ्या जिद्दीने समुद्रात उडी मारली आणि ती मोठ्या वेगाने खाडी पार करु लागली. तिच्या विक्रमाकडे सान्यांच्या नजरा लागल्या होत्या. कितीतरी वेळ ती पोहत होती. किनारा गाठण्याचा आटोकाट प्रयत्न करत होती. पण किनारा काही तिला दिसेना. गॉगलमधून तिला फक्त सगळीकडे धुकंच धुकं दिसत होतं. शेवटी चॅडविक निराश झाली खचली आणि तिने पोहण्याचा प्रयत्न सोडून दिला. आपल्या मागून येणाऱ्या मोटर बोटला तिने हात केला आणि त्या छोट्या बोटीत बसून ती किनारा अपर्यंत आली. तेव्हा तिला कळलं, की किनारा फक्त सातशे मीटर अंतरावरच होता

आणि हे अंतर आपण सहज पार करु शकलो असतो; परंतु आपली निराशा आड आली आणि केवळ पाच दहा मिनिटांसाठी एका जागतिक विक्रमापासून तिला वंचित राहावे लागले.

तिच्या प्रशिक्षकांनी तिच्या पाठीवर थाप मारत म्हटले, “चॅडविक! निराश होऊ नकोस. अपयश का आलं याचा विचार कर. यश तुझ्या नजरेच्या टप्प्यात असतं तर तू तुझ्या प्रयत्न अर्धवट सोडला नसतास. म्हणून गरज आहे ते ध्येय स्पष्टपणे दिसण्याची आणि अखेरच्या क्षणापर्यंत प्रयत्न करत राहण्याची!”

चॅडविकने पुन्हा दोन महिन्यांनी त्या स्पर्धेत भाग घेतला यावेळी तिने निराशेला मनात स्थान न देता केवळ प्रयत्न सुरु ठेवले आणि तिने नुसतं ध्येयच गाठलं नाही तर या स्पर्धेतला पुरुषांचा उच्चांक देखील दोन तासांनी मोडला.

—विनोद अधिकारी

सामाजिक ज्ञान

१. आपल्या शरीरात कोणते खनिज सर्वात जास्त प्रमाणात आढळते?

- अ) लोह
- ब) कॅल्शियम
- क) मॅगेनीज
- ड) पोटॅशियम

२. येशू खिस्तांच्या जन्मस्थानाचे नाव काय ?

- अ) बेथलेहेम
- ब) जेरुसलेम
- क) यहूदा
- ड) रोम

३. भारतात कोणत्या जिल्ह्यात सर्वाधिक महानगरपालिका आहेत?

- अ) पुणे
- ब) नागपूर
- क) औरंगाबाद
- ड) ठाणे

४. रामकृष्ण मिशन या संस्थेची स्थापना कोणी केली?

- अ) स्वामी रामकृष्ण
- ब) स्वामी विवेकानंद
- क) रामानंद तीर्थ
- ड) राजा राममोहन राय

५. पृथ्वीवर ६० किलो वजन असलेल्या व्यक्तीचे वजन चंद्रावर किती भरेल?

- अ) ६ किलो
- ब) ८ किलो
- क) १० किलो
- ड) ३ किलो

६. कोणत्या वायुमुळे मतिमंदत्व येते?

- अ) कार्बन मोनॉक्साईड
- ब) मिथेन
- क) कार्बन डाय-ऑक्साइड
- ड) नायट्रोजन

७. राष्ट्रीय प्रदूषण नियंत्रण दिन व संगणक साक्षरता दिन कोणत्या दिवशी येतो?

- अ) १ डिसेंबर
- ब) २ डिसेंबर
- क) ३ डिसेंबर
- ड) ४ डिसेंबर

८. महाराष्ट्रातील पहिले पक्षी अभयारण्य कोणते?

- अ) माळढोक
- ब) भीमाशंकर
- क) जायकवाडी
- ड) कर्नाळा

९. नारायण सूर्योजी ठोसर हे नाव कोणाचे आहे?

- अ) संत तुकाराम
- ब) संत चोखामेळा
- क) रामदास स्वामी
- ड) कल्याण स्वामी

१०. येशू खिस्त यांना कोणत्या साली सुळावर चढविण्यात आले?

- अ.) इ.स. २९
- ब) इ.स. १२९
- क) इ.स. १०२९
- ड) इ.स. ६९

उत्तरे इतरत्र

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

कथा

विश्वास निर्माण करावा लागतो

ए के सावकार होता. त्याच्याकडे अनेक मजूर आणि जुलुमी होता. मजुरांकडून तो दिवसभर काम करून घेई आणि मोबदला मात्र कमी देई. शिवाय त्याचा कोणावरही विश्वास नव्हता. एके दिवशी मजूर त्याच्या शेतात काम करत होते. संध्याकाळी काम संपल्यावर त्याने मजुरांना काम करण्यासाठी दिलेलं साहित्य मोजून घेतलं पण दिलेल्या साहित्यात एक फावडा कमी भरला.

त्याने सर्व मजुरांना दमात घेऊन विचारले; परंतु फावडा घेतल्याचे कोणी कबूल झाले नाही. सावकाराला अतिशय क्रोध आला. प्रत्येकाला चाबकाने शंभर फटके मारण्याची शिक्षा देणार असल्याचे त्याने सांगितले; परंतु कोणी कबूल होईना. वास्तविक पाहता ही बाब फार छोटी होती. तरीपण कंजूष सावकाराचा राग काही शांत झाला नाही.

सावकाराच्या मुनीमने त्याला

सांगितले, “शेटजी! आपल्या गावाजवळच एक मंदिर आहे. तेथील दैवत अतिशय जागृत आहे. त्यामुळे जो चोर असेल त्याची चोरी लगेच पकडली जाईल. आपण सर्वाना त्या मंदिरात घेऊन जा. देवाच्या पायाशी हात ठेवून शपथ घ्यायला लावा. जो खोटं बोलेल त्याला तिथल्या तिथेच शिक्षा घडेल आणि चोर कोण आहे ते लगेच समजेल.” सावकाराला ही युक्ती पटली. तो त्वरित सर्व मजुरांना घेऊन देवळाकडे जायला निघाला. तिथे त्याला एक वेगळेच दृश्य दिसले. देवळाच्या बाहेर दहा—बारा पोलीस जमले होते. पोलिसांना पाहून सावकार बुचकळ्यात पडला. देवळात पोलिसांच काय काम? नंतर त्याला तिथे कळलं, की देवालयातील देवाच्या डोक्यावरील सोन्याचा मुकुट आणि अंगावरील सोन्याचे दागिने असा पन्नास लाखाचा ऐवज चोरीला गेला आहे. त्यामुळे पोलीस येथे पंचनामा करीत आहेत.

सावकार मनात विचार करू लागला हे जागृत देवस्थान आहे. चोर सापडावा म्हणून मी इथे सर्वाना आणले खरे; परंतु खुद देवाच्याच

अंगावरील सोन्याचे दागिने चोरणाऱ्या चोराचा शोध लागला नाही, तर मग आपल्या छोट्याशा फावड्याचा शोध कसा लागेल? सावकार आल्यापावली खाली मान घालून गुपचूप परत गेला.

मुनीमने विचारले, “शेटजी काय झाले? लागला का शोध चोराचा?” तेव्हा सावकाराने देवळात पाहिलेली हकीकत त्याला सांगितली. आता मुनीमचाही मजुरांवर विश्वास पक्का बसला. कारण एवढं करूनही कोणी कबूल होत नाही याचा अर्थ फावडा मजुरांनी चोरलाच नसेल. त्याने पुन्हा सर्व साहित्य मोजायला घेतले. तेव्हा ते बरोबर असल्याचे सावकाराला सांगितले. ते पाहून सावकार शरमिंदा झाला. कारण साहित्य मौजून घेताना सावकाराकडूनच चूक झाली होती. त्यानंतर मात्र तो मजुरांशी प्रेमाने वागू लागला.

माणूस दगडातल्या देवावर विश्वास ठेवतो; परंतु माणसातल्या देवावर विश्वास ठेवत नाही. हा विश्वास निर्माण करण्यासाठी त्याला स्वतःलाच देव व्हावे लागेल.

हसती दुनिया
डिसेंबर २०२१

ईंगल रेज

ईंगल रेज हा मासा मायलोबॅटिडी कुळातील असून त्यांना शेपटीप्रमाणे मागच्या बाजूला एक बराच लांब धाग्याप्रमाणे अवयव असतो त्याला रेज असे म्हणतात. या माशाचा आकार पतंग किंवा उडणाऱ्या गरुडाप्रमाणे दिसतो. या दोन्ही वैशिष्ट्यांमुळे त्यांना 'ईंगल रेज' असे नाव पडले आहे. हे मासे खान्या पाण्यात राहाणारे समुद्री मासे आहेत. समुद्राच्या तळाला राहाण्यापेक्षा ते समुद्राच्या मध्यावर मोकळ्या पाण्यात राहाणे जास्त पसंत करतात. स्पॉटेड ईंगल रेज हे ग्रेस उपसागराच्या किनारी आढळतात. शिंपले, कठिण कवचाचे प्राणी, मृदुकाय प्राणी हे त्यांचे खाद्य आहे. कठिण कवचाचे प्राणी हे मासे आपल्या टणक दातांनी चावून खाऊ शकतात. मॅन्टारेज हा मासा प्लॅकटोन ह्या

वनस्पतीवर आपली उपजिविका करतो. जी पाण्यातून तो शोषून घेतो. ईंगल रेज हा मासा उत्कृष्ट पोहणारा मासा म्हणून प्रसिद्ध आहे. तसेच तो समुद्राच्या वरच्या भागापासून काही मीटर उंच अशी उडी मारु शकतो. त्यामुळे 'गेम फिश' म्हणूनही हा मासा प्रसिद्ध आहे. ४८ सें.मी. पासून ३० फुटापर्यंत ह्यांची लांबी आढळते. या माशाची मादी एका वेळेस सहा पिलांना जन्म देते. या माशांमध्ये ८ प्रकारच्या वर्गात विभागलेले मासे आढळतात. त्यापैकी बॉनेट रेज, स्मुथ टेल ईंगल रेज, मॅन्टा रेज, कॉमन ईंगल रेज, बुल रेज, काऊनोज रेज, स्पॉटेड ईंगल रेज आणि ईंगल रेज हे त्यांचे वर्ग आहेत.

-संग्राहक : स्वाजिल वि. झाटवळ

मांसाहारी एपफ्लाय

आकाराने लहान असणारं हे ‘एपफ्लाय’ फुलपाखरू ‘लायसेनिड’ किंवा ‘ब्लू’ वर्गात मोडतं. याच्या पंखांचा वरचा रंग हा फिकट तपकिरी असतो व तो टोकाकडे अधिक गडद होत जातो. या पंखाच्या मध्यभागी पिवळट रंगाचा एक ठिपका असतो. खालचे पंख मात्र चकचकीत पांढरे वा राखाडी असतात व त्यावर फिकट राखाडी, तपकिरी रंगांच्या नागमोडी रेघांची नक्षी असते. या पंखावरदेखील एक राखाडी रंगाचा ठिपका असतो. या फुलपाखराच्या गडद भगव्या रंगाच्या स्पृशा टोकाला वळणदार असतात.

अगदी वेगळ्या रंगाचं हे फुलपाखरू आपलं लक्ष वेधून घेतं. तसंच त्याला जवळून बघितल्यास त्याचे उठावदार पोपटी डोळे पटकन नजरेत भरतात. हे फुलपाखरू अत्यंत जलदगतीने व वेडीवाकडी वळण घेत उडतं. मात्र, याची उडण्याची तऱ्हा अजब असते. हे जसं फार काळ एका जागी बसत नाही, तसंच ते फार काळ उडतही नाही. मध्येच ते फुलाच्या आजूबाजूला उडत राहतं, तर मध्येच

जमिनीकडे झेप घेतं आणि काही सेकंदातच पुन्हा उंचावर उडत जातं.

फुलपाखरू म्हटलं की, सुंदर फुलांवर बसून गोड मध पिणारं, असंच चित्र डोळ्यासमोर येतं. मात्र, हे पांढऱ्या रंगाचं फुलपाखरू मांसाहारी वर्गात गणलं जातं. बहुतेक फुलपाखरांच्या अळ्या या अतिशय खादाड असतात व झाडांची पानं फस्त करण्यात पटाईत असतात. मात्र, या एपफ्लाय फुलपाखराच्या अळ्या किडे आणि कीटक खातात. पिकांना उपद्रवी ठरणाऱ्या ‘मिलीबग’ आणि ‘स्केल इन्सेक्ट’ या कीटकांवर या एपफ्लाय फुलपाखरांच्या अळ्या गुजराण करतात.

या फुलपाखराची मादी हे कीटक असणाऱ्या झाडांवर, अगदी जिथे या कीटकांची संख्या जास्त असेल, अशा ठिकाणी अंडी घालते. इतर सर्वसाधारण फुलपाखरांच्या अळ्यांपेक्षा अगदी वेगळ्या अशा या फुलपाखराच्या अळ्या असतात. त्यामुळे अंड्यातून जेव्हा अळी बाहेर येते, तेव्हा ती या कीटकांमध्ये ओळखता येत नाही. चपटे व आखूड शरीर, लहान पाय आणि संपूर्ण शरीरावर मेणचट आवरण असणारी ही अळी या कीटकांना हळूहळू फस्त करते, ज्याचा शेतकऱ्यांना फायदाच होतो.

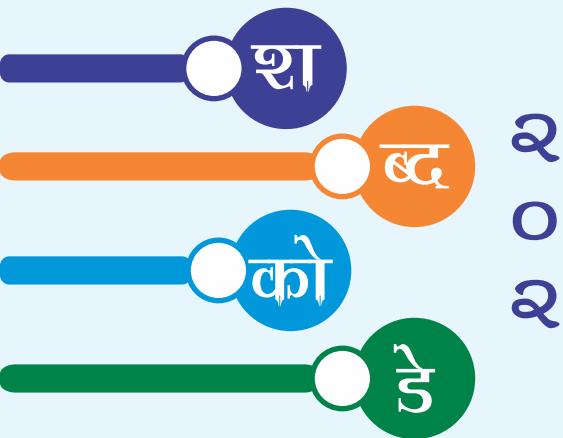
-संग्राहक : अंकित चं. जाधव

ਰੰਗ ਮਰਾ

ਸ਼ਾਮਾਵਿਦਕਾਨ ਤੁਹਾਰੇ

੧. ਬ
੨. ਅ
੩. ਡ
੪. ਬ
੫. ਕ
੬. ਅ
੭. ਬ
੮. ਡ
੯. ਕ
੧੦. ਅ

੧੦੨

੧ ਏ	ਕ	੨ ਤਾ		੩ ਮੋ		੪ ਮੂ
ਕ		੫ ਜ	ਧ	ਸਾਂ	ਹਿ	ਤਾ
੬ ਸ	ਕਥ	ਮ		ਬੀ		ਨ
ਈ		ਲਾਲ		ਹ		ਨਾਂ
	ਲ	ਲ	੧ ਬ	ਹਾ	ਦ੍ਰ	ਰ
	ਤੂ		ਲੰ		ਰ	
੧੦ ਵ	ਰ	੧੧ ਦਾ	ਨ		੧੨ ਬਾ	ਪੂ
ਡ੍ਰ		ਸ		੧੩ ਥਾ	ਰ	

ਹਸਤੀ ਦੁਨੀਆ
ਡਿਸੰਬਰ ੨੦੨੧

॥ तू ही निरंकार ॥

गुरु ही सुमिरण गुरु ही पूजा गुरु ही पूजा का धर हे । गुरु ही है जगदीरवर सन्तो और गुरु परमेश्वर है । पाप विनाशक धर्म का रक्षक सत्गुरु सच का पालक है । कष्ट निवारक पीड़ा नाशक सत्गुरु जग का नायक है । सचे मन से और लगन से जो सदगुरु को ध्यायेगा कहे 'हरदेव' वही जन जग में सफल पदारथ पायेगा ।

शंकरराव जाधव
मुखी, वाई तालुका

सर्वसाठी... सर्वकाही...
एकाच ठिकाणी... लग्न बस्त्याची
खास सोय !

अविनाश शंकरराव जाधव
प्रचारक, सातारा झोन

THE COMPLETE FAMILY SHOWROOM

मनमोहक साड़या | ड्रेस मटेरिअल | मेन्स वेअर | चिल्ड्रन्स वेअर
| लेडीज वेअर | सुटींग शर्टींग | रेमण्ड सियारामचे विक्रेते

ऐ मन मेरे सुमिरण कर ले सुमिरण से सुख आयेगा । धेरेंगे न संकट तुझ को भवसागर तर जायेगा ।
दम दम पल छिन नाम का जो जन करता अमृत पान है । ऐसे जन को जग में सन्तो मिलता जीवन दान है ।

गुरुसिख है सन्तान गुरु की गुरु पिता गुरु माता है।
कहे 'हरदेव' कि एक अटूट ये शिष्य गुरु का नाता है।

१९९, हरिहरेश्वर प्रतिक, आय.डी.बी.आय.बैंक शेजारी, ब्राह्मणशाही, वाई (जि.सातारा)
फोन नं. : 9766727262 / 8999859073

RNI No. MAH/MAR/2004/15105
Postal Regd. No. MCE/78/2019-2021
WPP Licence No. MR/TECH/WPP-164/East/2019-21
Publishing date on 1st of every month
Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office,
Mumbai-400001 on dated 1st of every month

जनार्दन एच. पाटील
झोनल प्रमुख-नाशिक क्षेत्र

॥ नुही निरंकार ॥

ऑफिस : गाडा नं. १, ४, ६, ८ महावीर इंडस्ट्रियल इस्टेट,
नाशिंगी फाटा, विरार (पूर्व),
ता. पालघर, जि. ठाणे - ४०१३०५ (महाराष्ट्र)
कार्यालय : (०२५०) २५२७३२०/९८२२८८५५२६
ई-मेल : rajinustries2010@yahoo.in
janardanpatil6500@gmail.com
वेबसाईट : www.vijayaengineeringworks.com
www.rajinustries.net.in

मे. विजया इंजिनिअरिंग वर्क्स

मॅन्यु : स्पेशलिस्ट प्लास्टिक
इंजेक्शन मोल्ड आणि ब्लो मोल्ड
(घेर ओरम टाईप डाईज)

मे. राज इंडस्ट्रीज

बाबाजी कंस्ट्रक्शन्स

सिडको आणि सरकारमान्य प्राप्त १ रुम हॉल किंवदन, २ रुम हॉल किंवदन
दुकानाचे गाळे तसेच इन्डस्ट्रीअल गाळे कर्ज सुविधांसहित योग्य भावात मिळतील.

चनार्दन एच. पाटील
धर्मित रा. पाटील

रामेश एच. पाटील
कुशल रा. पाटील